

INVĂȚĂTORUL

ORGANIZAȚIA INVĂȚĂTORILOR ROMÂNI DIN ARDEAL
BANAT-CRIȘANA ȘI MARAMUREȘ REVISTA PEDAGOGICĂ
CĂ SOCIALĂ

REDAȚIA: CLUJ, CASA INVĂȚĂTORILOR. — ADMINISTRAȚIA: Str. DOROBANȚILOR, 66.

CUPRINSUL:

Banca învățătorilor	A. Pora	Asociația	G. Almășianu
Reorganizarea învățământului primar	Traian Șuteu	Monografia școlare	Traian Șuteu
Bibliotecile pentru tinerime	I. Toncean	Cumpenirea și cumpenele (ba- lanțele)	Radu Prișcu
Correspondență	Emil Reit	Pedagogia-medicală	P. Dirlea
Excursiunea învățătorilor arde- leni în vechiul regat	A. Pora	Scrisoare deschisă	Teodor Popa
În chestia locuinței învățătoarești	V. P. V.	Revizoratele de plasă	Sebastian Ciapă
Activitate extrașcolară	Teodor Bunuș	Scopul grădinilor de copii	Maria Ișcu
		Muncă și solidaritate	Gavril Bochiș
		Oficiale. — Cărți și Reviste. — Cronică.	

ABONAMENTUL ANUAL:

PENTRU INVĂȚĂTORI	50 LEI
PENTRU ALȚI INTELLECTUALI ȘI SOCIETĂȚI	80 LEI
UN NUMĂR	3 LEI

APĂRE LA 1 ȘI 15 A FIECĂREI LUNI, CU EXCEPȚIA LUNILOR DE VACANȚĂ, SUB CONDUCEREA UNUI COMITET DE REDACȚIE

REDACTOR:
ANDREI PORA

ADMINISTRATOR:
EMANUIL IRIMIE

COLABORATORI:

Gavril Almășan	Nicolae Janul
Petru Bizerea	George Lipovanu
Ștefan Bota	Constantin Iencica
Ilie Brad	Deomid Bedelean
Petru Bura	Pavel Jumanca
Constantin Baicu	Macedon Linul
Ananie Boldor	Emil Mureșan
Teodor Bucureșcu	Ioan Modroiu
Ludovic Cioban	Ioan Moldovan
Nicolae Cristea	Ioan Mango
George Codrea	George Neamțiu
Grațian Capătă	Simion Oros
Toma Cocișiu	Mihail Ogorean
Nicolae Crețu	Petru Olariu
Nicolae Comanici	Candid Popa
Anton Domide	Ioan Pavel
Ștefan Dragulescu	Emil Pocola
George Dragoescu	Ștefan Popovici
Izidor Dopp	Octavian Pop
Emil Drăgan	Eugen Popescu
Ioan Deleanu	Darius Pop
Andrei Grecu	Aurel Pinte
Pavel Dârlea	Alexandru Roja
Nicolae Firu	Ioan Roman
George Dragoș	Petru Savi
Iuliu Groșorean	Traian Șuteu
Mihail Hurducaciu	Petru Vancu
George Halarevici	George Ugliș
Vasile Idu	Petru Ugliș
Onisim Sasu	Iosif Velcean
Marian Sasu	Nicolae Bembea

Iosif Stanca

BANCA INVĂȚĂTORILOR.

In tendința noastră, de a consolida și strânge rândurile învățătorilor români, cu ziua de azi mai adăugăm la așezămintele învățătoarești o nouă instituție: BANCA INVĂȚĂTORILOR. Menirea și rostul ei este, simțită de fiecare învățător român. Scopurile frumoase, cari se pot ceti în Prospectul ce-l lansăm, va face să tresară tot sufletul cinstit de dascăl, care meditând, va putea ușor înțelege, câta deosebire este între scopurile băncilor noastre, cari au luat ființă pentruca să facă cu puțință înmulțirea capitalului material al unor indivizi cu puțin capital moral și între scopurile Băncii Învățătorilor, care și-a fixat dela început realizarea unor așezăminte filantropice, nobile, cari socotite toate, în ansamblul lor, prezintă un program întreg de activitate pentru învățătoria română, pe o serie de ani viitori. Ținem să constatăm cu ocazia aceasta că, nu am fost și nu suntem conduși de considerații egoiste și personale. La baza programului nostru de acțiune și activitate stau neclintite principiile de dragoste și sollicitudine pentru tagma din care facem parte, și pe care dorim să o servim cu credință câta vreme avem încrederea tuturor. Nu suntem aliați cu nime și nu stăm în serviciul nimănui. Dorim ca noul așezământ al învățătorilor, să fie produsul lor propriu, de care să dispună ori când și între orice împrejurări, și care să servească intereselor lor. Dorim să ne întărim așa fel, ca la un timp dat

să ne putem impune punctul nostru de vedere în anumite chestiuni școlare și profesionale, și pentru ca să devenim în mod treptat independenți sub raport material.

Făcând această, avem convingerea că am ajutat tagma noastră, și în acelaș timp am ridicat școala și poporul nostru.

In momentul, când trimitem în lumea mare acest Prospect și apel, desfășurând un nou drapel dăscălesc în mijlocul alor patru mii de frați, a căror inimă bate la fel, ne adresăm la sufletul fiecăruia din ei și-i rugăm să se înșirue în jurul lui și să facă ca el să birue și să înalțe numele de dascăl. Lumea ne va prețui, în măsura în care ne vom știi impune. Un nou teren avem de străbătut. Neumblat până acum. Dar pentru dascălul român, încep să se deschidă toate terenele de activitate ale vieții omenești, căci munca lui este înțeleasă și prețuită și de cei mari și de cei mici.

Calăuziți de aceste perspective, vom putea înregistra în scurtă vreme, în analăle mișcării învățătoarești, un nou succes, în dorința noastră de a servi binele obștesc, pentru care cerem să fim înarmați cu arma puternică, a încrederii tagmei pe care o reprezentăm. Dascăli cu poporul la un loc sunt și la un loc să fie și în viitor, în pace și în război.

Cu nădejdea în Dzeu și în noi înșine, — înainte spre idealul visat!!

A. Pora.

Reorganizarea învățământului primar.

(v. Rev. „INVĂȚĂTORUL“ An II. Nr. 7—8 din 1—15 April 1921.

Ce ne trebuie dar?

Școli bune la sate și orașe din cari copii țărănilor să iasă: *plugari harnici, cetățeni buni, părinți deștepți și preste tot oameni de omenie.*

Spre acest scop să recere o transformare și reorganizare radicală a școlii primare. O lege nouă trebuie creată care să așeze cu totul pe alte temelii solide moderne și practice întreg învățământul popular. Numai așa putem pricepe orânduirea cea nouă pe toate terenele de care are lipsă România mare ca să poată fi și tare și avută și astfel să poată fi alături cu țările mari din concertul european.

Deci acum, când legea cea nouă și fundamentală a învățământului românesc ajunge la Camera deputaților, cerem ca și glasurile noastre să fie ascultate și n-ș fii cari să vor stabili ca puncte de orientare și îndrumare pentru viitor să cuprindă și păreri și dorințele noastre spre binele patriei și folosul neamului.

1. Instrucția să fie problema statului, căci numai el are mijloace și putința de ai da o deslegare norocoasă. Confesiunile și privații pot să o încurce, dar nu să o îndiume pe calea cea bună.

2. Învățământul primar, să se împărtească în 3 cicluri: grădinile de copii, învățământul elementar și învățământ complementar. În grădinile de copii, învățământul să fie dela 3—5 ani cursul elementar dela 6—10 și învățământul complementar dela 11—14 ani, la care etate copilul absolvă. Aceasta ar fi etatea cea mai potrivită pentru absolvare, fiind băiatul mai copt și astfel nu va uita așa ușor ca la etatea de 12 ani. Ar urma apoi cursul de adulți, obligat fiind să se înscrie, ca membru al casei de lectură împreținându-se cu cetirea ziarelor și a bibliotecii de popularizat știința pură și cu caracter practic.

3. Ocazional să se revedeze și numărul oarelor să se repartizeze conform importanței obiectului. Instrucția teoretică să se facă înainte de amiază, rămânând dupăamezile pentru partea practică și desterități. pentruca școala de mână cu adevărat să se poată numi *școala activă, — școala muncii.* — Căci — *„munca, oricare ar fi, lasă urmele ei nu numai în palmă ci și în creier, deșteaptă anume cugete, stârnește anume simțiri și aduce pe buze anume cuvinte potrivite cu gândirile după cum haina să potrivește cu trupul. Cum muncești, așa gândești și tot așa vorbești“* — ¹⁾ De muncă avem lipsă, muncă creatoare, căci ceiace n'a fost niciodată și nicăiri e cea mai mare bucurie pentru un suflet omnesc. Munca liberă, dreaptă și cu pricepere e

cea mai înaltă manifestare a vieții omului. Să se lipsească cartea de muncă și munca de carte potrivit nevoilor din fiecare ținut.

4. Programa viitoare să aibă un caracter practic, dând viitorului cetățean cunoștințele de cari el are nevoie în traiul lui zilnic dela sate.

Această o înțelegem așa: să știe lucra pământul în mod rațional, căci nu cantitatea, ci calitatea muncii hotărăște productivitatea acestuia. Trebuie să cunoască principiile restituirei de putere a pământului, folosind cu pricepere îngrășămintele aminale, vegetale și chemice. Să aibă cunoștințe suficiente despre valoarea elementelor din care să compune aerul pe cari le asimilează el, animalele, plantele și pământul chiar. Atunci va pricepe rostul locuințelor igienice pentru el, familie și toate aminalele pe cari le ține în jurul său. Trebuie să i să facă cunoscut substanțele cari intră în compoziția chimică a omului, animalelor și plantelor. Atunci va ști prețui calitatea alimentelor, nutrețurilor, și va ști întrebuinta pământul după felul cum e. Trebuie să i să deie cunoștințe îndestulitoare despre valorizarea producțiilor și cumpărarea articolelor de prima necezitate.¹⁾

Școala trebuie să-l provadă cu învățatură despre creșterea copiilor datorie impusă de Dzeu, de stat și societate pentruca aceștia, să nu mai fie lăsați în voia sorții și a norocului. Insuși să știe combata din germane viciile: furtul, minciuna, beția, sudalma, lenea, s. a. ceri să ivesc în suflitele fragede a odraslelor lor.

Să cunoască bine partea aceia din constituția țării, care'l privește deadreptul. Astfel va și să-și deie samă de drepturile și datorințele cetățenești pentru a nu mai fi și deveni unealtă de exploatare a celor doritori de a abuza de încrederea lui.

Lângă fiecare școală să fie o grădină de o întindere mai mare în care copii mai răsăriți să se dedea la deprinderi pentru cultura cerealelor, zarzavaturilor, pomilor, florilor, stupăritul și vieritul.

De dorit ar fi cu vremea și după posibilitate înființarea atelierelor de rotărit, tâmplărit și ferărit. În aceste ateliere băieții vor învăța: mănuierea bardei, cuțitoaiei, sfredelului ferestrăului și gilăului. Va învăța a utiliza materialul brut al regiunii ca: lemnul, paie, nuiele, papura ș. a. Pe sama copilelor să fie ateliere de țesut din cari să nu lipsească, răsboiul, mașina de tors și cusut, singurele mijloace de a păstra cu credință tradițiunea portului și a țesăturilor cu motive naționale, toate ideal de frumusețe și bun gust. Să nu rămână străine nici de măestria împletitului, cultura cânepi, inului, cultura galițelor, cu un cuvânt să-și însusească cunoștințele necesare conducerii unei gospodării. Experința a dovedit că exercițiile tehnice deprind copii la lucru independent și conștient. Lucrul recrează sufletul

¹⁾ v. „ALTĂ CREȘTERE“ de S. Mehedinți. București 1919 pag. 11.

¹⁾ v. „INVĂȚĂMÂNTUL POPORULUI“ studiu social de C. Brudarin -- Iași 1909.

Il îmbogățește cu idei, îi dezvoltă judecata și mișcă voința. Astfel școala de mâne pe lângă un astfel de program ar face pe elev să corespundă ca om trebuințelor reale a vieții sale omenești.

5. Personalul trebuie mărit și premerit cu elemente bine pregătite pentru misiunea apostolatului dăscălesc. Oameni făuriți la rezezeală nu ajută regenerării neamului românesc. În privința aceasta noi ne-am spus cuvântul în congresele dela Sibiu și Cluj. Ear după noi s'a pronunțat și frații din vechiul regat în congresele dela București. Indemn pentru elementele bune ar servi salarizarea cinstită, care ar trage pe cei cu vocațiune pentru învățământ. Suntem contra sistemului de a aplica prea mulți învățători suplinitori și ajutători, cari numai în mod vremelnic caută un adăpost și o leafă.

6. Să se ridice și unde să poate să se adapteze localuri corespunzătoare cu aranjament modern și confortul indispensabil. Aici va fi mult de jertfit, dar trebuie să sacrificăm, dacă vrem să facem primul pas spre reforma școlii primare. În privința aceasta aflu cu cale să reproduc un aliniat din o conferință a baronesei I. Michaux, care vorbind de educația scandinavă ne spune: — „Nu-i școală populară să nu aibă băi, dușuri și piscină de inolat unde fiecare școlar trebuie să meargă odată pe săptămână; lecțiunea de gimnastică are aceiași însemnătate ca și lecțiunea de cetire și măestra jocurilor veghează în vremea recreațiunii pentru întrebuințarea rațională a fragedelor forțe“.

7. Dacă școala primară va fi reformată în felul arătat cu foloase practice vădite și imediate, e natural ca fiecare sătean ușor îi va înțelege rostul și va știe ce înseamnă *obligativitatea școlară*. Școala va deveni o instituție pe care poporul o va aprecia, o va îndrăgi, ca singurul așezământ dela care își poate aștepta mântuirea vieții lui trupești și sufletești.

8. Ca imbold pentru împlinirea datoriei servește personalul de control. Acesta trebuie recrutat la recomandarea învățătorilor din tot ce e mai bun mai destoinic în sinul corpului didactic primar. Odată ales să fie stabil și nu supus fluctuațiunilor politice de toate nuanțele. Să se facă descentralizarea având în fiecare plasă un subrevizor, care să fie îndrumătorul cuminte al învățământului nostru dela sate. Superiorul acestora să fie revizorul județan, acestora inspectorul regional, cari apoi să fie supuși autorității supreme: ministerului de instrucțiune. Fiecare să-și aibă bine determinat rolul și sfera sa de activitate în cadrele căreia să muncească, muncă adevărată cu dragoste de tagmă și neam.

9. Pentruca învățământul să nu fie stânjenit, fiecare școală în mod gratuit să fie prevăzută cu mobilier modern, manualele cele mai bune și corespunzătoare și absolut cu toate recvizitele, aparatele, uneltele necesare unui așezământ școlar model. Se nu lipsească tablourile suveranilor,

hartele, tablourile istorice, stindardul și un mic muzeu de istoria naturală.

Indată ce vremea ne va permite vom continua seria acestor articoli studiind legea reformei învățământului primar ce își așteaptă rândul pe biroul camerei.

Traian Șuteu.

Bibliotecile pentru tinerime.

A avut dreptate Carlyle când a zis, că școala viitorului este cartea, pentru că cu creșterea numărului bibliotecilor, fiecare știutor de carte își poate însuși cunoștințele necesare, pentru a se putea călăuzi în viață,

Știm cu toții, că poporul e dornic de carte și își dă chiar și bucățica de pâne de pe masă făclierilor, numai să ajungă la vre-o carte, pentru a-și putea astâmpăra dorul de cetit; însă aceste cărțiduc poporul de cele mai multe ori în rătăcire, având un conținut imoral. Grija învățătorului trebuie să fie, ca școala să aibă o bibliotecă, fie ea cât de mică, cu cărți bine alese, care apoi an de an se poate complectia. E adevărat, că cei 2 Lei (taxă de înscriere) dela fiecare elev sunt destinați pdntru bibliotecă, dar se pot număra pe degete școlile, unde se folosește taxa de înscriere spre acest scop, pentru că bugetul ce-l primesc școlile nu e destul nici pentru cele mai de lipsă reparaturi și totuși numărul bibliotecilor crește pe zi ce merge.

Vrednicul de laudă și iubitor de cuîtra poporului, Dl Deputat al circumscripției Erneului, Brățășanu, văzând necesitatea bibliotecilor pentru tinerime și fiind convins, că ori ce popor se cultivă prin cetit și că poporul mai cultivat dominează lumea întregă, a dăruit fiecărei școle din județul Murăș-Turda, câte o bibliotecă. Unele școli confesionale au biblioteci mai de mult, donate de „Astra“, „Steaua“ și alte societăți pentru cultura poporului. Se cere deci, numai săguința învățătorului, ca aceste biblioteci să le și folosească.

Ar fi o crimă și un păcat strigător la cer, ca învățătorii să țină aceste cărți încuiate în dulap, nimicind munca unor oameni, cari luptă viața întregă pentru cultura poporului. Acest păcat ar fi cu atât mai grav, deoarece chiar învățătorimea are menirea de-a lupta pentru această cultură a poporului. Cred însă și sunt convins, că învățătorimea știe să-și facă datorința și în această ramură de cultură, muncind din răspuțeri, pentru a-și putea complectia bibliotecile școlare.

Se naște acum întrebarea, că ce cărți să se aleagă pentru tinerime? În Ungaria chestia bucăților de cetire pentru tinerime a luat avânt mare în timpul din urmă; s'au iniințat reuniuni separate în chestia aceasta; Asociațiile învățătorilor s'au năzuit într'aceea, ca nutremântul sufletesc al tinerimei, să fie cât se poate de bun. În Franța s'au luat măsuri în contra literaturii imorale încă în anul 1897.

Victor Hugo a zis următoarele cuvinte: „Oh poezilor, totdeauna să plutească înaintea voastră scopuri morale. Nu uitați nici odată, că și copiii vor ceti lucrările voastre și copiii imitează mai curând răul, decât binele“. Bucățile de cetire pentru tinerime trebuie să aibă un conținut, ca în urma cetitului să prindă rădăcini în inima tinărului: bunătatea, dreptatea, (!?) omenia și cinstea. Nu e destul, ca școala numai să-i învețe pe băieți, ci trebuie să-i și crească.

Să ne ocupăm acum cu întrebarea, că oare e bine să dăm în mâna tinerimei cărți, cari joacă rolul amorului? Mulți susțin, că aceste cărți nu sunt bune în mâna tinerimei, deși acest principiu e greșit din două puncte de vedere. În rândul prim e imposibil, să eschidem tinerimea de-a ceti operele estetice a scriitorilor clasici, în care joacă rol amorul, pentru că în ce ar sta frumuseța operelor poezilor, dacă am estrage din ele amorul? Și chiar dacă am face barbaria aceasta, nu l-am putea opri pe băiat, ca să nu ajungă în contact cu lumea și să nu audă și vadă de pe fața unuia și altuia declararea amorului.

Trebuie să începem încă înaintea scris-cetitului cu povești: Făt-frumos, care s'a luptat cu bălaurul, pentru a putea lua în căsătorie zâna cu părul de aur și altele.

Cea mai mare grijă trebuie s-o aibă părinții de fete, pentru că de cele mai multe ori o fată bine crescută se strică prin cetirea cărților imorale. Nu trebuie însă să se spărie îndată, dacă citește copila un roman în care joacă rol amorul, pentru că și așa are să i-se descopere.

Deoarece, după cum am amintit mai sus, toată frumuseța lucrărilor poezilor este amorul, trebuie să alegem pentru tinerime opere beletristice, pentru că numai așa vom putea deprinde pe băieți cu cetitul și totodată primesc băieții cunoștință din științele naturale, artă și etnografie.

I. Toncean,
învățător.

Corespondență.

Domnule Redactor!

Potrivit hotărâții luate de învățătorii brăneni de a ține în fiecare Duminecă șezători populare, în ziua de 25 Decembrie a. tr., am aranjat în comuna Predeal a doua șezătoare.

O mulțime de țărani și țărance, îmbrăcați în frumosul costum național, auzind de sosirea noastră, au a'ergat, de prin văile și dealurile acestei comane de munte, la școală, unde, în cea mai perfectă liniște și atențiune, au asistat la desfășurarea lungului, dar variatului program.

Ar fi stat ciasuri întregi să asculte sfaturile învățătorilor, precum și recităriile și cântările copiilor dela școala primară de stat „General Moșoiu“ din Bran, dar după 2¹/₂ ore a trebuit să încheiem, deoarece unii copii aveau să parcurgă până acasă prin zăpadă o cale de 6—7 km., iar noaptea amenința să învăluie orizontul cu negrele

sale umbre. Adânc mișcat, de cele auzite în acea șezătoare, Sf. Sa Pr. Iosif Tătulea, mulțumește învățătorilor pentru munca, ce o depun întru luminarea poporului și combaterea multor viciuri, cari s'au incubat și în sufletul țaranului, odinioară neprihănit; pune la inima celor de față să urmeze poveștele date și ne roagă să cercetăm acea comună cât de des.

Un țaran ajuns în iarna vieții, cu lacrămile în ochi, propune celor prezeuți să contribuie fiecare cu câte ceva pentru copiii, cari i-au delectat cu cântări și poezii.

Spunându-le că intrarea la aceste șezători este gratuită, ne-a rugat să primim din parte-le un mic dar pentru copii. În câteva minute s'a adunat suma de Lei 104.— pentru care s'au comandat dela „Cartea Românească“ mai multe broșuri: „Pagini alese din scriitorii români“ spre a fi distribuite elevilor, cari au participat la acea șezătoare.

Deoarece ni-s'au trimis prin postă numai 63 bucăți, pentru cari s'au platit Lei 63.— rămâne un rest de Lei 41.— care cu posta de astăzi l-am trimis dlui cassier al „Fondului Gh. Lazar“.

A treia șezătoare s'a ținut în comuna Motieciul de Jos în ziua de 1 Ian. a. c. Sosind la școală, o-am găsit încuiată din ordinul dlui Protopop, care auzind de statificarea învățătorilor — se vorbește, că la ordinul Ven. Consistor al Sibiuu — n'a pregetat de-a cutreiera aproape fiecare comună secundat de preotul local, iar acolo unde învățătorul nu și-a păstrat adevărata ținută de învățător de stat, — scăpat de sub tutela confesională, — cu atât mai vartos, că localele de școală erau deja rechiziționate pe cale administrativă, a lăsat ca copii să fie trimiși acasă, și șcdala să i-se închidă de către dl protopop și preot în detrimentul învățământului.

Neputând intra în școală, am rugat pe primarul comunal să ne dea voie să ținem șezătoarea în sala primăriei, ceea ce ne-a și conces cu cea mai mare bunăvoință.

În scurt timp s'a adunat o mulțime de bărbați, femei și copii, cari și-au exprimat cea mai adâncă indignare față de autoritățile confesionale, cari le-au închis școala, pe cari ei au ridicat-o cu mari jertfe. Toți și au arătat dorința, ca școalele să se statifice, deoarece acum trăim în statul român, pentru a cărui mărire, mulți din ei și-au vărsat sângele în aprigile lupte dela Oituz, Mărăști și Mărășești. S'au convins, că învățătorii, dupăcum în tranșee le-au fost adevărații prieteni și binevoitori, tot așa acum le sunt adevărații luminători și povățuitori.

A patra șezătoare se va ține în comuna Șimon în ziua de 29 Ian. a. c.

Mulțumindu-vă de ospitalitate, Vă rog dle Redactor, să primiți asigurarea deosebitei mele stime și considerațiuni.

Bran, 1922.

Emil Reit,
dir. șc.

Excursiunea învățătorilor ardeleni în vechiul regat.

(Urmare).

După itinerarul ce-l făcusem, aveam acum să întorcem cu trenul la Fetești și de acolo să luăm direcția Făurei, pentru a ajunge la Galați. Iubitul nostru prieten Popa Șerban, revizorul din Constanța însă, în conțelegere cu colegii din Cernavodă în frunte cu primarul, au aranjat așa fel lucrurile, ca noi să facem un mic popas la reîntoarcere și în acest târgușor, iar de acolo să ajungem la Galați cu vaporul pe Dunăre.

La orele 11 și jumătate sosim cu trenul în Cernavodă. La gară întreg Consiliul comunal alcă-

nalizat complet. — Mărețul monument care rămâne în mijlocul cercului nostru tot mai grandios, ni-se pare că reprezintă idealul realizat al unui popor robit de veacuri. Aceleași simboluri întâlnim aproape în toate orașele care se cuprind astăzi între hotarele României. Ele sunt tot atâtea mărturii vii ale unui popor, care a scăpat pe rând de asupririle atâtor hoarde, cari au lăcomit în cursul veacurilor la scumpul nostru pământ, devenit astăzi al nostru pentru vecie, grație puterii de viață a poporului românesc. În cele patru părți de lume, de vei porni, în țara noastră, vei găsi astfel de monumente cari vorbesc tainic de frământările acestui neam, dela descălecarea lui Traian și până în aceste zile.

Nu mult după aceasta, luăm masa oferită de

Grupul excursioniștilor în Constanța.

tuit din fruntașii populației, Români și Turci. Primarul ne binevintează în câteva cuvinte, iar alături corul voluntarilor dela regimentul de artilerie, care staționează în Cernavodă — ne întâmpină cu accentele frumoase ale câtorva bucăți de cor. În dată aflăm că vrednicii purtători ai hainei militare, cari ne delectează și ne surprind atât de frumos, sunt toți învățători din vechiul regat, tineri, cari își fac anul de armată pentru ca terminându-l să între apoi în învățământ. Cu automobilele decorate cu drapelul național, intrăm orașul de pe malul Dunării, pavoazat și curățit ca în zile de mare sărbătoare. Nouă ne-a făcut bună impresie primirea aceasta neașteptată, mai ales că populația este în mare parte streină. În piață ni-se face acum primirea oficială, după care se încinge o horă a frăției în jurul monumentului pentru Comemorarea eroilor, morți în războiul pentru întregirea neamului. Din această horă de frățietate nu a lipsit nici Turcii, cari repede s'au acclimatizat și națio-

primărie, iar după masă vizităm vestita fabrică de ciment din Cernavodă, unde admirăm instalația modernă, a acestei fabrici, care produce zilnic 25 vagoane ciment. Trecând de aci vizităm altă fabrică, vestită a României, în care se destilează marea cantitate de petrol a României.

Întorcându-ne pe la orele 5, în port, așteptăm cu nerăbdare vaporul care avea să ne ducă la Galați. După o așteptare de o oră, în care timp primarul ia dispoziții să ni-se aducă bagajii, sosește vaporul nostru.

Urcăm îndată pe bordul lui, și ne așezăm bagajii. Primarul Cernavodei ne oferă un sac cu pâine și pește proaspăt — fript în pizmet — ca merinde de drum. Despărțirea este cât se poate de cordială. Vaporul se pune în mișcare și ne duce pe Dunăre în jos. Rațele soarelui se luptă cu amurgul unei seri liniștite. Privirile noastre se îndreaptă în dreapta și stânga, spre cei doi termuri ai Dunării. Bucuria se manifestă pe fețele tuturor.

După câteva ore ajungem la Hârsova, stația cea dintâi a vaporului. Cu câteva ore înainte de oprire, cârmaciul începe a striga: s'a rupt lanțul dela cârmă! Căpitanul se ivește iute între ai săi și dă ordine. Mecanicii se înarmează în grabă cu unelte trebuincioase. Se dă ordinul să se ancoreze. Noi începem a face ochi mari, și a deveni îngrijați de soarta noastră. Simțul de conservare ne face să ne adresăm Căpitanului ca să ne dea o vorbă de — salvare. Căpitanul, cu sânge rece, ne asigură că totul va fi terminat în câteva clipe și că nu-i nici o primejdie. Ne liniștim și îndată lucrurile se aduc la rând, după care vaporul își continuă drumul pe Dunăre în jos. Noaptea e senină, luna ne surâde blând și dela un timp ne căutăm fiecare locul ca să ne odihnim.

Dimineața ne trezim în portul *Galați*. Debarcăm și trecem în oraș. Acolo ni-se face locuință în școala normală, iar după masă ne întâlnim cu colegii galațeni la o agapă colegială, după care vizităm Școala primară de băieți Nr. 6, unde admirăm munca directorului, depusă în jurul organizării muzeului școlar.

După ce mai vizităm și alte instituțiuni ale orașului, seara grăbim cu toții la gară, ca să apucăm trenul *Tecuci-Mărășești*. Pe la orele 9 urcăm în vagoanele noastre, depărtându-ne colegial de frații de idei în frunte cu V. Toni și I. Tacu, cari ne-au condus și asistat până la plecare.

În ziua următoare aveam să fim la Mărășești ca să asistăm și noi la serbarea comemorării eroilor, cari în ziua de 19 Aug. 1917, au decis prin vitejia lor, lupta aprigă dela Mărășești în favorul oștirilor noastre. Sosim în gară noaptea la orele unu. Primarul ne întâmpină și ne oferă să descălecăm în oraș. Noi preferim mai bine să rămânem în vagoanele noastre până dimineața. În revărsatul zilei, trezindu-ne, ne pregătim pentru ziua mare. După ce suntem gata părăsim în grup vagoanele. În gară ne întâmpină Consiliul comunal. Muzica intonează câteva bucăți patriotice.

De aci mergem în catedrală ca să asistăm la Prohodul ce se săvârșește pentru odihna sufletelor miilor de eroi, căzuți pe hotarele Mărășeștilor. După săvârșirea prohodului, se pornește ca o lavină puternică lumea spre cimiterul eroilor. Lângă ruinele capelei căzută pradă tunurilor, în luptele din 1917, se începe un nou prohod, săvârșit de 6 preoți, după care începe șirul vorbirilor, din partea reprezentanților autorităților. — Institutatorul G. Stoica, din Mărășești stoarce lacrimi din ochii tuturor, prin cuvintele scoase din adâncul unui suflet curat și cinstit. Din partea învățătorilor ardeleni vorbește frumos colegul Pavel Dârlea. După aceea depunem coroana cumpărată de noi în Galați, pe mormintele eroilor, și a gen. Grigorescu, plecăm apoi la mormintele ardelenilor și cântăm câteva cântări, depunând câteva lacrimi de frați.

Intorcându-ne în oraș, luăm o gustare la masa ospitală a marelui proprietar Negroponte — în fața castelului dărîmat de obuzierele năpraznice, ale dușmanului.

După aceasta, plecăm la gară ca să ajungem trenul care să ne ducă mai departe. Ajunși în gară, nu peste multă vreme, tîenul sosește, și noi urcând într'ansul, plecăm spre Focșani unde însă nu mai facem popas, ci continuăm drumul, prin Buzeu la Ploești. De aci trecem la Cămpina și vizităm sondele petrolifere, iar după acestea întorcându-ne în gară, luăm trenul Predal—Brașov, care ne aduce la căminele noastre, cu cele mai bune impresiuni, și întineriți trupește și sufletește pentru cele văzute și trăite în vreme de 2 săptămâni, pe pământul scump al țării mame. Ne despărțim cu hotărârea ca în vara ce urmează, să continuăm această excursie prin Moldova, Basarabia și Bucovina, pentru ca să ne cunoaștem țara noastră întregită.

A. Pora.

In chestia locuinței învățătoarești.

Gândindu-mă la opera măreață a Statului Român, eumcă se va da pământ și locuință celor lipsiți, me întreb; oare când va sosi și timpul aceluia, pe care se bazează toată Instituția de Stat, a învățătorului? Oare când se vor cugeta cu mai mare dragoste la sârmanul dascăl, care muncește din greu pentru înflorirea Neamului?

Din grația Bunului D-zeu și cu ajutorul brațelor viteze a Soldatului Român, s'a înfăptuit visul strămoșilor, România-Mare. Noauă ni-e datorința, că aceasta Românie-Mare, să o facem și tare. Da, o Românie-Tare, înfloritoare și pe care să o invidieze toate popoarele. Să fim urmași demni ai strămoșilor noștri Romani.

Opera aceasta măreață — după părerea mea individuală — se poate efectui prin cultură, a cărei leagăn este Școala. Dar știm aceia, că sufletul școlii este, muncitorul care i și jertfește toată viața, știința, căldura inimii, numai și numai pentru înflorirea Neamului, este învățătorul. Dar și aceia știm, că învățătorul numai atunci va putea fi perfect în munca sa de apostol, dacă nu va avea mii și mii de gânduri materiale și de trai.

Prin urmare, întru cât e posibil, să-l ferim de aceste griji, ca să-și poată îndeplini slujba sa măreață, așa cum cere Neamul din care face parte.

Una dintre cele multe griji ar fi și chestia locuinței învățătorului rural.

Să privim lucrul mai de aproape. Dacă ne uităm prin sate, ce vedem? În fiecare sat sunt 50—100 familii, cari nu au casă de locuit. Prin urmare, se strămtoresc 2—3 familii, așa cum pot și așteaptă cu dor să vină „Comisia“, să le împărțească loc de casă, ca apoi, după puțină, să-și zidească și ei o casuță, pe care o vor numai cu plăcere de a lor. Și ce se întâmplă cu sârmanul dascăl, luminatorul poporului? Cu multă protecție, și după multă umblet, primește în chirie o casuță scundă, umedă și nu prea luminoasă și pe care o primește bucuros, ne fiind altă suferință. Însă și locuința aceasta este cam resi-

gură, că proprietarul ei, având feciori, după în-surătoarea unuia, într'o bună dimineață zice d-lui învățător, că i-i pare foarte rău, dar dela Sf. George, pe lângă toată bunăvoința, nu poate să-i dea pe mai departe casa, că trebuie să-și multe feciorul în ea. Și biețul dascăl stă năcăjit trebuind să înceapă din nou, gândindu-se la adevărătatea cuvintelor Dascălului dascălilor, că; „Pa-sările cerului î-și au lăcașurile lor, iar Fiul omu-lui nu are unde să-și plece capul să se odihnească“. Da, toți își au lăcașurile lor, iar dascălul, acela ursit de soarte, nu are unde să se odihnească după munca grea, săvârșită zi de zi.

Să sărim deci, într'ajutorul aceluia dascăl amărât, și să-i facem puțin mai liniștilă viața lui năcăjită și plină de dureri.

„Bate-ți și vi-se va deschide, cere-ți și vi-se va da“ zice Mântuitorul. Eu cred, că vom fi ascultați de cei ce pot face, și nu numai că vom fi ascultați, dar am credință fermă, că ne vor și împlini dorințele noastre. Și ce dorim? Lucru bagatel!

Abia este comună, unde să nu fie expropriate. Domeniile expropriate au avut diferite zidiri. Dintre zidirile acelea, cu puțină bunăvoință s'ar putea da pentru aranjarea de locuințe modeste și stabile, pentru corpul didactic aflător în aceea comună, care va da mulțumită lui D-zeu, că ori unde i-l va arunca soarta vitreagă, va avea barem locuință. Iar unde nu sunt domenii, de aceste, cred că și acolo s'ar putea face ceva în bunălățire în chestia aceasta, numai dacă este cât de puțină bunăvoință.

Călătorind cu trenul, când ne apropiem de gară, fiecare se uită pe fereastră, cu o curiozitate oarecare ca să vadă ceva nou. Și observă, că pe lângă zidul gării, să mai află nește ziduri mai mici, dar frumoase, cari servesc de locuință personalului din aceea gară. Leșim din gară. Suntem pe câmpul liber și vedem apropiindu-se o căsuță zidită chiar lângă calea ferată. Este locuința unui slujbaș dela CFR.

S'au să ne uităm la alte Instituții. Toți slujbașii i-și au locuința lor modestă. Și este cu dreptul.

Un tată și o mamă avem cu toții și acesta este Statul. Toți suntem fii adevărați ai Lui și totuși în tratare simțim o mare deosebire. Din tratare putem deduce, că dascălul sunt fii vitregi, deși dascălul ar fi să fie piatra fundamentală a zidului pompos, ce se numește Stat.

Nu cerem noi să avem palate de boieri, ci cerem numai nește locuințe modeste, unde să ne putem odihni fizicul nostru măcinat, ca apoi, în revărsatul zorilor binefăcătoare, să putem muncii din nou cu puteri ofelite.

Apelăm drept aceea, la bunul simț al aceloră, cari sunt chemați spre aceasta, și dorim, ca Bunul D-zeu să le dea înțelepciune de a rezolvi chestia aceasta gingase spre înflorirea Neamului, pentru fericirea căruia sunt cam responsabili.

Iar din partea noastră, declarăm — și prin aceasta cred că sunt interpretul învățătorime în-

tregi —, că pe cum am dat dovadă în trecut, așa și în viitor, vom lucra cu puteri înzecite, de a face din România-Mare, a Românie-Tare.

Să ne ajute D-zeu!

V. P. V.
Învățător.

Activitate extrașcolară.

Cercul Cultural Învățătoresc din plasa Teaca în 7 Nov. a. c. și-a ținut ședința ordinară de toamnă în școala primară de stat din Teaca.

La această ședință au luat parte și alți intelectuali din comunele învecinate și Teaca. Ședința s'a început la ora 10 a. m. și a durat până la ora 15.

Vorbirea de deschidere a ținut-o președintele Cerc. Cult. D-l Alexandru Morariu arătând marele rol ce-l are învățătorimea în vremile de mari prefaceri sociale acum la consolidarea scumpei noastre patrii.

Urmează o prelegere la cl. I din Aritmetică de D-șoara Lucreția Mărgineanu. În această prelegere de model s'a văzut sârguința mare a unei fete idealiste condusă de celea mai bune gânduri de-a servi neamului nostru românesc în aceste zile mărețe acum la consolidarea noastră sufletească și națională. Am admirat destoinicia de care dispune D-șoara L. Mărgineanu în această artă a educației, care este cea mai grea pe pământ și am văzut cu toții dragostea ce domnește între D-sa și tinerile vlăstare nevinovate ale neamului nostru, în care trebuie să vedem viitoarea generație.

Colegii învățători au putut vedea cu toții o lecție de model, în conformitate cu noile principii pedagogice (școala activă) care va avea să ne servească ca ghid între lecțiile de aritmetică.

D-șoara Aurelia Mărgineanu ține o conferință despre „Rolul social și cultural al învățătorului“. În această lucrare D-șoara idealistă la culme ne pune înaintea ochilor toate problemele grele și delicate pentru consolidarea națională, ce-și așteaptă grabnică rezolvare dela dascălul satelor.

Arată calea pe care trebuie să urmeze fiecare învățător în satul său pentru ca realizarea idealului nostru cultural să nu întârzie prea mult. Adunarea Cercului Cult. hotărăște, ca această conferință să se publice și în revista „Învățătorul“.

Președintele Cerc. Cult. Învățător Alexandru Morariu arată rolul politic celui care inv., care s'a născut din popor, în ale căror mână residă soarta acestei țări atât de blagostovită de Dumnezeu, și care cunoaște toate nevoile poporului, fiind întotdeauna în mijlocul lui și aproape de munca lui. Arată foarte clar că învățătorul trebuie să între și în politică pentruca în acest curent al afacerilor și căpățuelilor poporul nostru să aibă făuritori firești de legi, cari vor ști ce este de făcut pentru fericirea scumpei noastre patrii.

Secretarul Cercului Cult. D-l Teodor Bunuș face raport fidel despre activitatea de o jumătate de an a Cerc. Cult.

Învățătorii în dumineci și sărbători au eșit în corpore în comunele din plase, unde au ținut conferințe. În total s'au ținut 25 de conferințe. Obiectele acestor conferințe au fost din istoria poporului românesc.

Folosul școlii. Despre meserii. Economia rațională. Grădinarit. Stupărit. Vierit, etc. Morburile ce bântuie asupra pop. nostru; Curentele: Bolșevism, anarhizm, comunism etc. — În fiecare comună conferințele au fost ascultate de întreg poporul din comună, ba și comunele vecine alergau acolo unde auzeau, că se vor ține conferințe așa că eram siliți de a-le ține sub cerul liber.

În 28 August pentru aniversarea de 5 ani a intrării armatei române în războiu pentru eliberarea Ardealului, în comuna Sântu s'a aranjat o mare serbare populară cu prelegeri și reprezentații teatrale, declamări. — Au participat comunele: Hraslăș, Uifalău, Filipș și Cosma.

Reprezentarea teatrală a trebuit să se joace de două ori, căci școala gr. cat. unde s'a aranjat a fost prea mică, ca să poată primi deodată pe cei doritori de a se adapa la izvorul dător de viață a artei teatrale românești.

Pentru o muncă mai intensivă în viitor se înființează o trupă teatrală care să joace piese teatrale potrivite pentru popor în fiecare comună. Pentru a putea face față nevoilor se deschide o colectă, cu scopul să se facă o bină mobilă, care cu ușurință să fie transportată dintr'o comună în alta.

Să strânge dela cei prezenți suma de 400 Lei.

Colecta continuă și sperăm că vom ajunge în scurt timp la o sumă să ne putem procura bina necesară. La lăsarea postului de Crăciun se va da o reprezentație în comuna Teaca. Se va preda drama: „Pentru patrie“.

Apelăm la sprijinul ce poate să ni-l dea orice om, care dorește o înaintare culturală a poporului nostru românesc și fericirea acestei scumpe patrii a noastre.

Să impune fiecărui învățător să pună bază în comuna sa, unei case de educație națională instalată în școală. În serile de iarnă să țină prelegeri populare și cursuri de analfabeți. Corpul învățătoresc dela școala primară de stat din Teaca a și început astfel de prelegeri de trei ori la săptămână se țin cursuri cu analfabeți și progresiști. Tot asemenea și pentru femei și fete din economia casnică și din industria națională.

Pentru sanarea relelor ce bântuie asupra tagmei învățătoresci și asupra școlii primare, cuprindem toate neajunsurile într'o Moțiune, care să se înainteze corpurilor legiuitoare și Min. Instr. pentru ca să se ia grabnice măsuri pentru satisfacerea justelor pretensiuni ce-le reclamă cultura poporului pentru fericirea acestui neam românesc și a patriei întregite!

Teaca la 10 Nov. 1921.

Teodor Bunuș,
Secret. Cerc. Cult. Inv.

Asociația

și învățătorii dela școlile statului cu limba de predare maghiară.

Articolul de fond din Nr. 5, 1921 al revistei „Tanitók Lapja“ este închinat în întregime problemei de asociere a corpului didactic primar cu l. de propunere maghiară. Și după ce se arată — din diferite și importante motive — necesitatea asocierii, autorul conchide și propune ca singura soluție în aceasta chestie, e intrarea învățătorilor maghiari, în cadrele „Asociației“ noastre.

Pentru felul și natura cum ni se prezintă acest lucru, avem de a face cu o chestie de un interes general și — întrucât privește „Asociația“ — nu fără puțină importanță. De aceea vom aminti unele-altele despre ea.

După cum reiesă din § 2 al statutelor „Asociației“ inv. din Ardal, Bănat etc., scopul pentru care s'a închebat, este atât de vast, multilateral și de un interes ardent, pentru toți cei ce fac parte din corpul didactic al învățământului primar, că întru câtva este îndreptățită și uimirea noastră, că încă și până în ziua de astăzi unii au putut rămânea pe dinafară, neincadrăți.

§ 6 din statute definește precis și socotește de membri ai „Asociației“ pe toți învățătorii români. Adecă toți, toți învățătorii români fără deosebire de limba în care propun. De aici concluzia, că și învățătorii de stat cu l. de propunere maghiară (maghiarii) de trei ani de zile își au asociația, numai până în prezent ei au fost membrii pasivi ai ei și acum prin manifestul lansat de colegul Gyerkes Mihály vor a fi activi. Dacă o parte din învățătorimea de stat de dincoace de Carpați, până astăzi a fost și este pasivă față de „Asociația“ ei, un lucru încă s'a evidențiat în decursul alor trei ani, că această „Asociație“ prin rezultatele muncii și a luptelor ce le-a dus, a fost activă pentru toți. Ba mai mult decât atât, de fructele muncii — având în vedere proporția, după caracterul învățătorilor de dincoace de Carpați, — s'au împărțit în mai mare parte tocmai elementele, cari au stat pasive până acum față de „Asociație“.

Aceste și alte considerațiuni, ce reies din scopul și importanța „Asociației“ pentru totalul învățătorimei (fără deosebire de nuanțe) au îndemnat „conducerea“, ca prin Circularul Nr. apărut în Revista „Învățătorul“, să fie atrasă atențiunea președinților Secțiilor județene, ca să invite pe toți învățătorii dela școlile de stat maghiare a se înscrie de membri ai „Asociației“. Rezultatul ce s'a obținut până în prezent în această privință însă nu e satisfăcător. De aceea avem o bucurie și o satisfacție deosebită, când invitarea pentru scopul mai sus preconizat, de astădată a pornit tocmai din partea unui membru valoros și cu influință din sânul colegilor maghiari cum e dl Gyerkes Mihaiu.

Îl primim pe frații maghiari în sinul „Asociației“ noastre, cu toată căldura interesului atât de

universal, ce-l are în vedere această asociere. Felul de fi și a dăinui a colegilor maghiari în „Asociația” noastră, e o problemă, ce se poate discuta la timpul său. Un lucru însă îl putem spune dela început, că în discuția ce ar urma, *principiul noiei alcături de stat* în care am ajuns, e un punct fix, în jurul căruia numai principii analoge se pot grupa. E și ceva firesc aceasta, deoarece „Asociația” numai în sensul acestui principiu poate exista. Apoi în interesul solidarității și străngerii rândurilor învățătoresți cât mai mult, din discuție vor trebui înlăturate toate dorințele de ordin mai lateral, avându-se în vedere crearea de atari forme armonice și de contopire, cari ne duc cu siguranță la întruparea visului ce l avem: o învățetorime tare și respectată din toate punctele, ca cel mai important factor cultural din acest stat.

Nu ne îndoim, că interesele pe cât de comune pe atât și de sublime, ce leagă pe învățător de învățător, sunt cea mai puternică garanță, că armonia, înțelegerea și dragostea cea mai de-sevărsită va exista între noi. Insași misiunea noastră ne dictează, ca să trecem peste tot ce e bagatel și efemer și să promovăm din răspuneri acea ce face armonie și fericire. In generalitatea principiiilor pedagogice și de educație, se cuprinde *esența* marelui misiuni dăscălești. Și această *esență* e pârghia cea mai puternică, pe care se sprijinește marelui viitor al învățătorimii.

Aceste gânduri și idei ne-au venit în minte în fața manifestului adresat către colegii maghiari.

G. Almășianu,
secr. gen. al „Asociației”.

Monografii școlare.

Monografia școlii din com. Morlaca.

4. Mănăstirea Morlăcii.

O altă urmă istorică care încă ne îndreptățește la originea veche a comunei este *Mănăstirea Morlăcii*.

Aceasta a fost așezată la marginea Măgurei, într-o poiană frumoasă încunjurată de păduri. De aici să deschide o privesc frumoașă și încântătoare asupra Remetei spre Huedin, iar înainte spre Hodiș—Filduri până în văile Almașului. Remetea să chiamă valea cu tot cuprinsul dela poala dealului pe care a stat mănăstirea. Numirea însăși Remete însemnă așezare de călugări, dela care și vâlceaua Crișului a împrumutat numele de Remetea adevărată a călugărilor. Afară de acest document topografic existența mănăstirii a fost confirmată prin o inscripție din 1731, făcută pe un Triod în 1731, pe când în fruntea ei era *egumenul Victor*. Triodul e tipărit în 1745 și e găsit de părintele protopop Dr. Elie Dăian. De el e notat „dela mănăstirea Morlăcii”.¹⁾ — Iar acum mai recent ne povestește harnicul scriitor bisericesc dl *Zenovie Păclișan*, că în arhiva metropoliei din Blaj este un protocol de vizitație canonică alui Maior

¹⁾ v. „Răvașul” din 1910 pag. 385.

în care să poate citi că: o parte din pământul mănăstirii a fost ocupat de doi iobagi ai contelui *Gheorghe Bamfi*.¹⁾

Când să va fi edificat, și de cine nu să știe. Ființa ei o adeverește și prepositul *Filoteiu Lasto* dela mănăstirea Sf. Treimi din Blaj care în conșpectul dela 1772 lângă altele o pune și pe aceasta.¹⁾ In anul acesta nu mai avea călugări, dovadă că era spre apunere.

Cauza apunerei n'a putut fi alta decât prigo-nirea ce s'a pornit dela o vreme împotriva tuturor mănăstirilor. Și așa nici aceasta nu a fost cruțată, nefiind dovedit până azi să fi fost ceva loc de însemnătate culturală. Cauza nimicitei poporul o leagă de o întâmplare nefericită. Aproape de acest loc s'ar fi întâmplat omorârea unui om, care în poala cămeșii avea o legătură în care se presupunea că sunt bani. Nu a avut sârmanul decât o ceapă și nește merinde pentru sine. Din pricina aceasta locul a fost urgisit.

Mănăstirea în vremea ei a fost folosită ca loc de rugă și închinăciune nu numai pentru comuna Morlaca făr' pentru tot jurul. Deci să susține că până a existat mănăstirea în comună nu a fost biserică. Ori întors ridicarea bisericii din comună a cauzat și părăsirea mănăstirii, din lemnul căreia s'a ridicat mai târziu biserica din Poeni. Cei cari au apucat'o spun că a fost o biserică mică, care înainte de a să ridica cea de azi, a fost vândută unui poenar, care a făcut din ea o *șură*.

Lângă mănăstire a fost și o casă, care servea călugărilor de locuință. Aceasta a rămas până târziu în urma mănăstirii. Au stricat-o însă sătenii ca gornicul domnesc de păduri să nu aibă unde să adăposti.²⁾

In jurul mănăstirii au fost cultivați mulți pomi: meri, peri dintre cari bătrânii zilelor noastre au apucat un: „*măr cu mere bune*”.

Locul pe care a fost așezată mănăstirea făcea în lung 40 și în lat 34 stânjeni. Avera li era: „*un agru de o găleată*” și „*fânaț de 3 cară*”. — După apunerea mănăstirii agrul și fânațul au trecut în folosința parohului local. Aflându-se acest teritor între păduri, îndată ce s'au început tăierile, iar prin legile silvanale s'au orânduit sădirile, pământul nu s'a mai putut gunoi cu oi. Preotul întrevine la coratorul bisericesc, ca această porțiune să o schimbe cu alt pământ. Coratorul să invoiește și dă preotului „*La gropi*”, — teritor equivalent, iar comunitatea bisericescă arândează: „*Mănăstirea*” tot la al doilea an.

Traian Șuteu.

¹⁾ v. „Cultura creștină” Nr. 7—8 An. VIII April 1919 pag. 161, art. „Vechile mănăstiri române din Ardeal” de Z. Păclișan.

²⁾ v. „Episcopii Petru Pavel Aton și Dionisiu Novacoviciu”, de Dr. Aug. Bunea, Blasiu 1902 pag. 348.

³⁾ Curtea domnească dela Sâncraiu a familiei Bamfi a voit să pună stăpânire pe pădurea „Osoiu” sub motiv că face parte din „Osoiul” de peste Remetea proprietatea familiei. Atunci a trimis pe gornicul curții ca să locuiască în casa mănăstirii. Sătenii au dărâmat casa și au rămas stăpâni și pe pădure.

Cumpenirea și cumpenele (balanțele).

Lección metodica din Fizică.

De observat: Cum se cântărește (cumpenește).

Material de intuiție: 1. Cumpăna (balanța) băcanului. 2. Cumpăna de epistole și cumpăna (balanța) familiară. 3. Un vas de 1 litru. Apă. 4. Ponduri (măsurii).

Tântă. Cum se poate afla greutatea unui corp.

Pregătire. (Cu ajutorul cumpenei: Se pune corpul sau marfa a cărei greutate vrem s'o aflăm într'un taler, iar în celălalt atâtea ponduri, până când pârghia cumpenei stă orizontal; atunci ponderile ne dau greutatea corpului cântărit). Cum așa?

Ei bine. — Dar — cum am ajuns noi la ponderile noastre, la aceste măsurii de greutate? (Mai întâiu s'a hotărât cât să fie de mare un pond și după el toate celelalte). Cum s'a făcut asta după părerea ta? (Mai întâiu s'a hotărât cât să fie de mare un kilogram și apoi pe acesta l-au împărțit într'o mie de părți egale, pe cari le-au numit *grame*). Și ce crezi tu? (Mai întâiu s'a hotărât *gramul* și după acesta celelalte ponderi, kg. ș. a).

Să zicem că A are drept. — Dar cum s'a aflat kilogramul, după care s'au făcut și celelalte măsurii?

Și dac'ar avea B drept, — cum s'a aflat gramul?

Și acum cum e posibil, ca cu ajutorul cumpenei și al ponderilor să se hotărească greutatea?

La toate cumpenele sunt de lipsă, pentru aflarea greutății unui corp, ponduri? La care cumpăna nu? (Cea cu arătător). Cum se întâmplă la ea? (Descrierea fugitivă a cumpenei și a cumpenirii cu ea). Și cum se numește *cealaltă cumpăna*, la care sunt de lipsă ponduri?

Predare. Să cercetăm cum se află greutatea unui corp.

Experimentul 1.

a) Să privim cu atențiune mai întâiu cumpăna (balanța) băcanului. Aici am una de acelea! Descrie-o! Elevul descrie: Cumpăna băcanului constă dintr'o pârghie cu brate egale, foarfecile cu osia și limba, și cele două talere — Pârghia este o rudă din lemn sau metal; aceasta este fixată la mijloc printr'un cuiu de metal, numit *osie*, în foarfecă, Ruda se poate mișca în jurul osiei. La fiecare capăt este legat prin șinoare, lanțuri sau bastonașe un taler. Unul dintre talere servește pentru primirea corpului, care are să fie cântărit, celălalt pentru primirea ponderilor. La capătul de sus al foarfecilor se află un inel sau un cârlig. De acesta se acață cumpăna. Ce direcțiune arată foarfecile, dacă cumpăna este acațată? De ce?

Dacă talerele nu sunt încărcate și cumpăna atârână liniștită, atunci pârghia sau ruda cumpenei

are o direcțiune, care se cheamă *orizontală*,

În mijlocul pârghiei stă, formând unghi drept pe aceasta deasupra osiei — o vergeluță de metal, *limba*. După ea se poate observa, dacă pârghia a luat într'adevăr poziția orizontală. Să întâmplă aceasta, atunci vârful limbei arată de-a dreptul în mijlocul foarfecelor. Cum așa?

b) (Cumpănirea cu cumpăna 'balanța băcanului') În ce chip se poate hotări greutatea corpurilor cu cumpăna băcanului? Îndată ce punem într'un taler un corp, pe care vrem să-l cântărim, ea se coboară și atrage după sine capătul pârghiei (rudei) de care atârână, în jos, pe când celălalt taler „se urcă”. Cum se întâmplă asta? Așa; Povara (marfa), care are să fie cântărită, exercită o apăsare (apasă) talerul, pe care a fost așezată. De unde vine această apăsare? (Atracțiunea pământului). Și de unde vine că se coboară și pârghia? (Povara sau pârghia o întinde (trage) după sine). Cum putem aduce pârghia iarăș în poziția orizontală? Dacă opăsăm în jos talerul cel gol. Și câtă putere trebuie să întrebuițăm? Alăta câtă povară este în celălalt taler. Așadar puterea întrebuițată este cu atât mai mare, cu cât e mai mare povara. O povară mică va fi ridicată numai prin apăsarea degetului pe taler ș. a. m. d. Povară mai mare — opăsare mai mare. Contraapăsare. Întindere. — Egală contraîntindere. Greutate (povară sau marfă). — Egală contragreutate (pond, măsură). Și atunci pârghia stă orizontală și se zice că stă în echilibru.

c) Ponderile noastre sunt bucăți de metal (fier, plumb, alamă —) cu greutate de 1 g, 1 kg și a. m. d. Cum au ajuns oamenii la ele? Chiar în chipul cum ați spus voi. Mai întâiu s'a hotărât cât de greu să fie un pond, apoi după el și celelalte.

Și pondul de la care au pornit, s'a numit *unitate de măsură*. Explicare. Unitatea de măsură s'a aflat, în timp ce au cântărit o cantitate anumită a unui corp, care se găsește pretutindenea pe pământ, precum la noi în România mare așa și'n țările învecinate Ucraina, Poionia, Ceho—Slovacia, Ungaria, Jugo-Slavia, Bulgaria); precum în Europa, așa și'n celelalte părți ale pământului (Azia, Africa, America, Australia) și astfel au stabilit greutatea. Și acest corp este apă.

Să vedem cum! Aici am un vas de sticlă, care cuprinde acurat un litru! Vasul de sticlă să-l umplem cu apă și apoi să-i aflăm greutatea. Cum o putem afla? (Mai întâi cântărim vasul de sticlă singur ș. a. m. d.) Bine! (Vasul gol îl așezăm pe talerul cumpenei și-l cântărim, apoi îl umplem cu apă și iarăș îl cântărim). Și cât cântărește litrul de apă? (Litru de apă cântărește acurat un kilogram). Și greutatea unui litru de apă au privit-o ca o măsură după care au făcut toate celelalte măsurii. Cum? Un litru este egal cu un decimetru cubic. Ce însemnează asta? Și un gram reprezintă greutatea cărei cantități de apă? Un centimetru cubic de apă cântărește așadar (la 4° C) un gram. Și gramul este unitatea noastră de măsură. Și ce sunt celelalte măsurii?

Experimentul 2.

Și acum să vedem cum se află greutatea unui corp cu ajutorul **cumpenei (balanței) cu arătător!**

1. a) Cumpăna (balanța) de epistole.

Să privim mai de aproape cumpenele acestea cu arătător, și anume mai întâiu aceasta de aici, cumpăna (balanța) de epistole. Descrieți-o!

Balanța de epistole constă dintr'o încăpere cilindrică, care conține o *sârmă de oțel*, sucită în forma unui șirof, adică un **arc**. Acesta este *comprimat* (apăsător), de povara (marfa), pe care o cântărim, de sus în jos. Încăperea este înzestrată (provăzută) cu o împărțire numerică, pentru arătarea greutății. Greutatea este indicată (arătată) printr'un arătător, care stă în legătură cu arcul.

b) Cumpănirea (cântărirea) cu balanța de epistole.

Obiectul, ce voim să cântărim, se așază pe taler. Povara exercită o **apăsare** (apasă) pe acesta și pe sârma de oțel — pe **arc**. Cum adevărat? Sârma — arcul — se **comprimă** și adevărat cu atât mai mult, cu cât e *mai grea povara*. Așadar — cu cât este mai încărcată cumpăna, cu atât mai adânc arată arătătorul. Cum s'a aflat împărțirea pentru diferitele greutăți? După *luarea* (îndepărtarea) poverii, *sârma-arc*ul se întinde iarăși. El este cum se zice, *elastic*.

2. a) Cumpăna (balanța) familiară.

Aici am o *altă* cumpână cu arătător, ea se numește „**cumpăna familiară**“. Descrieți-o! Și cumpăna familiară are o **încăpere**. Aceasta are în față o *placă* (disc) *cercuală*, care este provăzută pentru aflarea greutății cu o împărțire numerică sau cu o *scală*, cum se zice. Un **arătător**, care se învârtește în jurul plăcii, ca arătătorul ceasornicului pe cadran, ne arată greutatea. Povara, care avem s'o cântărim, o așezăm pe taler. Însă în loc de *un arc*, are această cumpână *două*. Ele sunt astfel fixate în încăpere, în cât la încărcarea talerului **se lungesc**. Prin ce întocmire se scurtează iarăși, dacă depărtăm povara? Ele sunt deci elastice.

b) Cumpănirea cu cumpăna (balanța) familiară.

Indatăce așezăm povara, pe care vrem s'o cântărim, pe taler, ea exercită o **apăsare** în jos. De ce? Talerul se mișcă'n jos și amândouă arcurile sunt prelungește deodată. Prin ce? *Intindere* ș. a. m. d. Gravitățiune. Arătătorul este adus în mișcare printr'un *mecanism dințat* ș. printr'un **arc**. Cum s'a aflat scala?

Asociere (Intrebări de *concentrațiune*).

Să asemănăm cumpenele (balanțele) *una cu alta!*

1. Prin ce se asemănă:

1. Ele servesc pentru aflarea greutății.
2. Ele măsură apăsarea corpului, pe care-l cântărim.

II. Prin ce se deosebesc:

1. Prin construcția lor (Desemn!):

- a) **Cumpăna (balanța) hăcanului: pârghie** (rudă), talere (discuri, etc.);
- b) **Cumpăna (balanța) de epistole** (epistolară) *arc*, *disc*, arătător, etc.;
- c) **Cumpăna (balanța) familiară** *arc*, *disc*, arătător, etc.

2. Prin întrebuințarea lor:

- a) **Cumpăna (balanța) hăcanului** 1. **Talere** Talerul a: **marfă apăsare**. Talerul b: **pond — contrapăsare**.

2. **Pondurile măsură apăsarea mărții prin contraapăsare**; așadar ne arată **greutatea lor**.

3. **Pârghie** (rudă); ea stă când este aflată greutatea mărții, **orizontal (limbă)**; ea ne arată așadar cât de mare este greutatea, deci este **partea cea mai însemnată a cumpenei — cumpăna (balanța) cu pârghie**.

1. **taler — marfă — apăsare**.

2. **arătătorul** ne indică (arată) **greutatea poverii**

3. **arc**ul — arată apăsarea poverii — **contraapăsare**, deci **partea cea mai însemnată a cumpenelor — Cumpene (balanțe) cu arc**.

b) **Cumpăna (balanța) epistolară**

Cumpăna și (balanța) familiară

Sistemizare. I. Cumpene (balanțe): cu pârghie și cu arc.

1. **Greutatea unui corp se află cu ajutorul cumpenelor.**

2 a) Cumpenele sunt: **Cumpene cu pârghie și cumpene cu arc**. Partea cea mai însemnată a cumpenelor cu pârghie este pârghia (ruda). Partea cea mai însemnată a cumpenelor cu arc este arcul.

b) **Cumpăna cu pârghie** cea mai cunoscută este **cumpăna (balanța) hăcanului**. (*Părțile ei*).

Cumpenele **cu arc** cele *mai cunoscute* sunt:

a) **Cumpăna (balanța) de epistole (epistolară)** (*Părțile ei*) și

b) **Cumpăna (balanța) familiară**. (*Părțile ei*).

II. Pondurile (măsurile) noastre. I. Unitatea de măsură. Unitatea de măsură este gramul (g). Gramul esie greutatea unui cm^3 de apă (la 4°C).

2. Celelalte ponduri (măsurile).

Tona (t)	== 1000 kg	== 1 m^3 de apă
Kilogramul (kg)	== 1000 gr	== 1 dm^3 " "
Gramul (g)	== 1000 mg	== 1 cm^3 " "
Miligramul (mg)		== 1 mm^3 " "

Aplicare (teme) 1. Descrieți cumpăna (balanța) hăcanului.

2 a) **Cumpăna (balanța) de epistole (epistolară)**, b) **Cumpăna (balanța) familiară**.

Radu Prișcu,
inv.-dir.

Pedagogia-medicală.

Gradele de subnormalitate.

Sub om (elev) normal înțelegem, pe acel individ, a cărui ființă și întreaga fire acționând regulat și armonic facultățile intelectuale și în care se petrec procese psihice naturale, ordonate, raționale și morale.

Acel individ, care nici ca fire și ființă nu ne asigură un întreg armonic, inescapabil și obicinuît în viața de toate zilele, ne activând nici, regulat nici armonic facultățile intelectuale, cu drept cuvânt se va numi *subnormal*.

Subnormalitatea se manifestează deodată-atât în fizicul, cât și în psihicul unor indivizi, altădată în preponderanță în psihic, ori în fizic; din ce putem deduce, că avem de aface, cu diferite grade de indivizi subnormali.

Toate aceste grade bolnave — își au izvorul — prin ereditate, din naștere, prin conturbațiuni esente la suprafață după naștere, în decursul alaptării ori a copilăriei.

Pe primul plan a gradelor de subnormali se ivesc, așa numiții-copii și copile întârziați (inapoiți, franțuște arierăți) la minte și debili mentali (deficienți, defectuoși).

Întârziții și debili la minte nu pot atinge, acel grad intelectual, acea stabilitate, pe care în mod obicinuît — este ajuns — în materie și timp, decât semenii lor normali de aceeași vârstă. Debilitatea mintală stă în raport și cu cutareva defect sensual.

Stând ei pe un plan inferior de stare sufletească, foarte explicabil deci, că atât forțele rațiunii, cât și cele ale moralei, greu apar-desvoltându-se.

Creșterea și instruirea, astfel deci curarea acestora se poate îndeplini-pur numai și numai în institute anume create și conduse din partea unor puteri didactice specializate.

Întreaga desfășurare și firul acestei instrucții și educațiuni trebuie să fie de caracter familiar, în nemijlocită și continuă supraveghere, ziua și noaptea, oară de oară conform unor îndrumări speciale, câștigate deja pe baza experiențelor.

Procentul întârzieților și debililor mentali este în genere mărisor. Citez a afirma pe baza experienței proprii că avem $1\frac{1}{2}$ —3% la sută. Cred, că în școala primară în primul an să documentează acest procent mai elocvent, când din cl. I. din 80—100 elevi 2—5 sunt după multe probe și sfertări, plasați, de către învățător în banca ultimă, ori așa numită a mărginiților „a măgarilor”. Acești indivizi sunt aceia ce reclamă un alt metod și o altă îngrijire.

Fetii acestui gradui găsim la curțile domnițoare, la familiile înalte, în pătura de mijloc; cât și la pătura de jos, fără deosebire.

Foarte adeseori să întâmplă, că printre mlădițele sănătoase ca pepenul a unor părinți cumpătați, să dea naștere și câte la nu întârziat și debil mental. Este și acesta nu joc al naturei.

În o altă ordine de clasare, subnormalitatea, s'a precizat, ca o urmare, a degenerării ființei omenești, divizată în așa numitul „Cretinism” și „Idiotism”. Nu va fi fără rost, dacă pe scurt, mă voi ocupa și de aceste două categorii de indivizii subnormali.

Cretinismul este o boală, după unii legată de unele regiuni, localități, o boala endemică, Grasează avându-și pătușul ei cald, printre locuitorii văilor adânci și înguste din părțile muntoase ale țărilor. Zic ale țărilor, fiindcă aproape în toate statele cu ținuturi muntoase, se ivesc acești cretini.

În vechiul regat încă pela anul 1897, s'a constatat, că numărul cretinilor era de 1800—2000, în Ardeal 1600. Azi în general, tot câte pe una sută mie de locuitori cad 26—40 cretini.

Acestia denotă o degradațiune fizică, intelectuală și morală, peste tot o stagnare a dezvoltării organismului, deosebit a sistemului nervos. Foarte mulți cretini, aproape $\frac{2}{3}$ sunt și gușați. Acești oameni de regulă au un stat mic, cap turlit, inteligență foarte slabă, simțuri imperfecte, și în general sunt necăliți (foarte murdari).

Se dă cu socoteală, că cauza acestor producțiuni, ar fi natura solului, a apei de beut din profundele văi, depinzând și de prea mare umeditate a solului încungiurat de munți înalți. (Dr. Felix.) Ultimul și cel mai inferior grad de subnormalitate este idiotismul.

Idiotismul este o degenerare a fibrelor musculare, nervoase etc. Idioția (năucia, stupiditatea, tâmpenia) este o stare de generală slăbuciuie psihică. Este o infirmitate ce consistă în insuficienta dezvoltare a creierului, a facultăților intelectuale, afective și morale.

Multă asemănare are idioția cu cretinismul, dar nu trebuie confundată deloc cu acesta, din urmă. (Dr. Felix.)

Putem desface în două categorii distincte, idiotismul și anume: a) *imbecilitatea* (imbecilism), care cuprinde cazurile mai puțin grave. Această, divizare chiar și prin faptul, că la imbecili vorba (graiul) li este mai normală, sau foarte puțin turburată.

b) *idioția propriu zisă*, ca cel din urmă grad al unei serii întregi de grave degenerescențe. Obvin cazuri, că oameni bine crescuți, ba chiar genii dau naștere la copii idioți și deosebit imbecili.

Ca cauze și influință patologică, care provoacă idioția se poate numără cu toată ezacitatea în primul loc sifilisul ereditar și alcoolismul ascendenților. Idioția progenituri se explică și prin căsătoriile prea timpuri (precoce) prea târzi; sau prin disproporția de vârstă a soților; dar deosebit prin căsătoriile consingene (rude de aproape). Sunt apoi nenumerate cauze accidentale ca: lovitură pe abdomenul matern în vremea de sarcină, sau pe capul noului născut, aceste pot influința intenziv asupra ulterioarei dezvoltări cerebrale.

Pot în fine rămânea idioți și aceia, cari în prima fază a copilăriei au suferit de o boală grozavă.

Idioși pot fi macrocephali și hidrocephali, mai adeseori sunt microcephali. Macrocephalia se evidențiază, prin o diformitate a craniului, o mărire a capului în dimensiuni mari peste măsura regulată.

Microcephalia se manifestează la indivizi printrun slutfism, a capului mic (cap ținut, plan la creștet, oblic, ovular, ori în forma unui fund de corabie) craniul mic cu creeri pușini și slabi; adevărata idioșie. Oasele feței sunt asimetrice (adevărată mirozenie). Unii imbecili și deosebit idioși, ba chiar și creșini au un temperament liniștit, stau nemișcați locului, mai totdeauna cu gura căscată. Alții se poate zice, că partea cea mai mare sunt în o continuă mișcare, ating toate lucrurile cei încunjiură, sunt iritabili peste măsura, săntăcioși și plini de dăcă. Idiotului formal simțurile: gustului, al pipăitului cel al dureri îi sunt aproape dispărute.

Așa se explică, că idiotul roade și înghite și cele mai scârboase lucruri și nu simțesc durerea când se ard.

Unii au ceva memorie, dar facultățile morale la ei de loc nu există. Vorbirea se compune din foarte puține cuvinte și acele greu de înțeles pe urma rostirii defectuoase, scrisul imperfect, nul.

În asile, cămine anume pentru idioși, print'run tratament corăspunzător, pe lângă o igienă bună, urmând lucrări în ateliere, deosebit în curte și în grădină apoi prin școală, s'ar putea ajuta și încă mult la dezvoltarea inteligenței. De altă parte pe acești monștrii și mirozenii i-am lua dela vederea și bațjocura societăți, întocmai ca pe nenorociții melancolici și pe periculoșii abonormali, în cari asile, mai bine s'ar putea ștudia aceste ființe *nefericite*.

Mai presus de toate însă am mângăia pe părinții acestora, lăsându le timp și mod de a se îngriji de ceilalți copii, rămași acasă.

P. Dirlea
prof.

Scrisoare deschisă

cătră colegul I. B. din jud. Solnoc-Dob.

Dragă Ioane.

Te vei mira, că un bun amic al tău pe aceasta cale îți adresează câteva șire. Întâmplarea aduce însă cu sine de multe ori surprize, la cari nu se așteaptă omul. Iată despre ce e vorba: În zilele trecute cetind un ziar, și-am zărit numele între reprezentanții județului voștru la o întrunire politică, care a avut loc în Cluj. Am stat un moment cerându-mi explicare, oare vei fi Tu acela și cum ai ajuns Tu acolo. Și pentru ce chiar Tu? Am cetit mai departe crezând că voi afla ceea ce doream. Dar totul a fost zadarnic. Credeam că voi afla printre cei mulți prezenți mai mulți colegi și din alte județe. Spre marea mea mirare n'am întâlnit alt nume cunoscut și atunci mi-am zis „un berbece rătăcit nu poate duce în rătăcire

turma întegă“. Dar ca să nu greșesc, i-ți pun o întrebare. Cine te-a plenipotențiat și pe cine ai reprezentat Tu în adunarea politică din chestiune? Corpul didactic din județul Tău, sau poporeni din comuna Tă?.. Eu cred că nici pe unul, nici pe altul și e bine să o știe aceasta și alții și în primul loc Tu, ca să nu cazi în vre-o greșală ireparabilă. Iată pentru ce: Corpul didactic poate fi reprezentat exclusiv prin comitetul central al Asociației generale a inv. români din Ardeal, Bănat și părțile ungurene. Acest comitet este ales de întreaga învățătorime, care punându-și toată încrederea în conducerea și tactica înțeleaptă a bărbăților puși la conducere, a decis că ceea ce primește sau respinge acest comitet este obligator pentru întreg corpul didactic. Iar ceea ce să face aparte, izolat de masa-mare din care face parte cineva, este privit ca un act ce tinde spre desbinare, spre separatism, cea mai condamnabilă faptă, ce poate fi comisă de un membru a unei tagme cari lucrează din răspuțeri pentru înfăptuirea unirii desăvârșite, dat fiind că numai în unire stă puterea.

Emulația dintre diferitele rase și națiuni pentru ajungerea scopului dorit, a adus cu sine și o luptă internă, lupta dintre diferitele clase sociale, pe care unii o numesc lupta pentru asigurarea existenței, iar alții cea a emancipării. În patria noastră nouă aproape toate clasele sociale și-au asigurată axistența, adecă li-s'au asigurat din partea cărmuirii din trecut. Numai unica clasă socială, care e cel mai însemnat factor în asigurarea existenței și a propășirii unui stat, — numai singură dăscălimea română, a fost abandonată, ba chiar împedecată, de a se emancipa. Numai ea singură n'a putut ajunge acolo, unde după vrednicie, munca depusă și jertfele aduse pe altarul geninului național, trebuia fără de nici o svărcolire să ajungă. N'a ajuns, pentru că intrigile răutăcioase a unor oameni mici de suflet, farisei, șarlatani și egoști, — cari s'au dovedit cu atât mai primejdioși pentru binele social-cultural al poporului nostru, cu cât au promis mai mult, cu cât s'au arătat mai buni, blânzi și înțelegători durerilor celor robiți, — n'au permis nici cel puțin să se cugete această clasă socială conducătoare și purtătoare de lumină și progres, la scuturarea lanțurilor rușinoase, în cari zăcea. Servilismul în care a trebuit să zacă bietul dascăl român și în al patrulea an după unire, a fost vina oamenilor neînțelegători și răuvoitori, dar vina principală o poartă dăscălimea. Dar o poartă acei membri a învățătorimii, care n'au lucrat solidar cu conducătorii lor, aceia cari au prețuit mai mult interesele mășave materiale și egoiste, decât pe acele ale breslei din care făceau parte. Aceștia sunt adevărații corifei, cari pentru un blid de linte — promis — au tradat sfânta și dreapta cauză a colegilor asupriți și apăsați de vitregiile vremilor trecute.

Iată la ce trebuia să Te cugeți iubite coleg, înainte de a pleca de acasă. La aceasta trebuie să se gândească toți aceia cari doresc propășirea breslei din care fac parte și ca atare conducând la progresarea și emanciparea clasei sociale a cărei

membru se consideră și-au făcut în locul prim sieși servicii și indirect neamului românesc ai cărui conducători adevărați trebuie să fie.

Nu Te mai face deci unealta mârșavă în mâ-nile acelor cari afirmă drepturile la libertate a tuturor celor asupriți și obidiți iar de fapt lucrează contra celor spuse, umblă pe căi lăturalnice, cari Te vor conduce la prăpastie. Reîntoarce-te dragă Ioane la turma mare condusă de păstori aleși și doriți de noi toți. Strânge-ți-Vă rândurile dragi colegi, grupa-ti-Vă în jurul oamenilor voștri dela conducerea „Asociației” învățătorimei, nu faceți nimic izolat, căci un paș cât de mic greșit, poate deveni fatal pentru soarta voastră, gândi-ți-vă că scumpa noastră Românie înfăptuită cu atâtea jertfe de sânge e ajunsă pe marginea ruinei și a prăpastiei, ajutați pe aceia cari doresc să saneze relele încuibate în țara, care trebuie să ne fie mai scumpă ca lumina ochilor noștri. Dați dovadă dușmanilor, că dascălul e om disciplinat.

Mânia și urgia neamului și a lui Dumnezeu să cază pe aceia, cari nu doresc consolidarea patriei, unirea deplină între frați și armonia deplină între toate clasele sociale a României-Mari.

Cu dragoste colegială:
Teodor Popa.

Revizoratele de plasă.

Fiind vorbă prin ziaristică, de scăderea sarcinilor, care apasă greu umerii statului Român, și fiindcă în ultimul timp să scrie de ștergerea atâtor și atâtor oficii, fără de cari am putea trăi, cel puțin în timpul de refacere, și fiind lozinca oamenilor de bine „să facem economii”; cu mare ușurință s'ar putea înlocui așa numitele „Revizorate de plasă sau regionale”, cari ar fi pe cale să se introducă și la noi în Ardeal din principiul decentralizării.

Acest oficiu reclamă oameni de control, precum și de administrație adecă cel puțin trei persoane, afară de locuință, lemnele etc. trebuincioase.

După modesta mea părere, oficiul acesta s'ar putea înlocui foarte ușor, și anume.

Știm cu toți, că atât în Ardeal cât și 'n vechiul regat, sunt așa zisele notariate comunale și cercuale. Cele comunale fiind mai ales formate din comunele urbane, deci cu mai mulți locuitori, urmează ca să funcționeze mai mulți învățători după numărul copiilor. În notariatele cercuale sunt mai multe comune mici sau cătune, cari încă își au școalele lor separate.

Urmează deci, că conform statutelor Asociației învățătorilor, și așa acești învățători ar fi datori a lua parte la adunările cercuale de studii, ceea ce însă, e regretabil, căci în foarte puține locuri s'a pus în aplicare, pentru o mai strânsă legătură între învățătorii unui cerc sau doauă, după numărul și depărtarea acestora, s'ar putea forma, așa numitele „Directorate cercuale”, cari ar satisface cerințelor atât administrative precum și de control.

În fruntea fiecăruia, înv. aceluia cerc s'ar alege pe cel mai destoinic și vrednic, și care ar forma oarecum o distincție a aceluia, dintre ceilalți, prin ce s'ar face emulație, și acesta s'ar numi „Director cercual” și care ar vizita școalele, ar rezolvi afacerile lor, precum și cele oficiale a învățătorilor din cercul lui, adecă ar fi referentul revizoratului școlar, și care s'ar putea trage mai ușor la răspundere pentru învățătorii puși sub administrarea lui, din partea forurilor mai înalte competente.

Pentru munca ce ar presta, i s'ar putea da remunerație, dar numai atunci dacă o merită.

Să va zice, că până ce suprapusul acesta ar face control la vre-o școală din cerc, cine-l înlocuiește?

Învățătorul conștiu, nu are nevoie de control iar cel mișel, să stee controlorul cu ciomagul lângă el, tot una face.

Și dacă merge la control unde-va, lasă aproape totdeauna câte un locuitor, știut fiind că acest distins e totdeauna la o școală, cu mai multe puteri didactice. Mai mult, această distincție, ar ambiționa pe colegii lui, ca să ajungă barem acolo, dacă nu mai departe.

Ar avea acest ofician, îndatorirea să cheme în fiecare lună, pe înv. lui, la conferințe, desbătând afaceri școlare și extrașcolare, ba cunoscând mai de aproape pe fiecare învățător, i-ar putea rezolvi afacerile oficiale, bine și mai iute, punând în curent, forurile competente.

„Cel ce are urechi de auzit, să audă”.

Sebastian Ciapă
inv. dir. Lupșa.

Frângurele.

— N. IORGA. —

*Pedagogul care zimbește totdeauna,
prețuiește cât și cel care bate totdeauna.*

*

*Cel mai urât lucru e un om bun care
face o faptă rea, iar cel mai frumos faptă
bună făcută și de omul rău.*

*

*Nu crede pe omul care se jură întâiu
și spune pe urmă.*

*

*Pentru ideia ta nu împrumuta forma
altuia: o schimbă.*

*

*Școala trebuie să însemne numai a da
originalității fiecăruia mijloacele culturii
timpului.*

*

*Nimic nu doare mai mult decât bu-
nătatea respinsă.*

Scopul grădinilor de copii.

De un timp a început și la noi lumea să se intereseze, de tot ceea ce privește creșterea și îngrijirea copiilor mici sub vârsta de școală.

Aceasta o dovedește sporirea grădinilor de copii.

Poate exemplul străinilor să-i dea acest impuls, sau poate suișul gradat al dezvoltării neamului românesc îl face să progreseze și pe această cale.

Tocmai de aceea, pentru ca să vedem dacă este, sau nu importantă această chestiune, imi permit să mă folosesc de coloanele acestei Reviste, să arăt fără nici un înconjur, așa după cum eu cred și simt, care este scopul grădinilor de copii?

Scopul urmărit de grădinile de copii este, ca copiii să fie primiți ca într-o familie mare, unde să fie îngrijiți și supravegheați de o potrivă unii ca și alții.

Pentru unii să ofere un local, unde sunt la adăpost o bună parte din zi, iar un local de petrecere aceluia, a căror părinți sunt cu dare de mână mai bună.

Copiii găsesc în acest local tot ceea ce le este necesar pentru dezvoltarea lor morală, intelectuală și fizică.

Cu deosebire aci predomină însă educațiunea.

Educațiunea, căci din nefericire cea mai mare parte din copii, sunt lipsiți de acest dar binefăcător și absolut necesar în casa părintească. Și apoi deși să zice că educațiunea ar putea rămâne confiata educatorilor naturali ai copiilor: mama și familia, din nenorocire, un număr din ce în ce mai mare de familii, nu să găsesc în condițiuni voite și dorite, de a-și putea îndeplini misiunea lor naturală.

Necesitatea impusă de câștigarea pâinei de toate zilele, mai cu seamă în aglomerațiunea muncitorilor și a industriașilor, lasă pe cea mai mare parte din copii în paza și îngrijirea lor înșile.

Și astfel trăind mai mult pe strade, ei dobândesc pentru viață obiceiuri de lene și vagabondaj. Prin urmare educațiune în familii nu există pentru dânsii.

Copiii mici sunt tocmai ca și plantele încă nedezvoltate dintr-o grădină. Aci grădinarul își pune toată silința de a le face să fie mai frumoase și să le nobileze, și nu cruță nici o oște-

neală pentru a-și ajunge scopul.

Prin urmare copilul, planta umană, nu trebuie să fie îngrijită, dacă nu mai mult, dar cel puțin atât cât face grădinarul pentru plantele sale?

Neapărat că da...

Copilul intră în această școală a sa timid, neștiind ce va face și ce va vedea; are un singur gând, că este la școală.

Își zice: aici este școala; ba chiar 'i-e frică, căci adrese ori acasă, când era mai sgomotos, i s'a spus: lasă numai că vei merge tu la școală, și ai să vezi ce a să pățești!

Nu toți părinții o zic aceasta, totuși o bună parte din ei o fac.

Nu cred să fie nevoie a mai repeta starea sufilească a copiilor, când devin școlari; nu este nevoie a arăta tremurăturile și chiar spasmurile de cari sunt cuprinși, când se văd în fața învățătorului, care ori cum ar fi, cu mustăți ori fără, cu barbă ori fără barbă, copilul suferă emoții atât de puternice când îl vede în cât ori cât de mult tact și tehnică pedagogică ar poseda învățătorul, școlarul nu-și va veni în pielea lui, câteva luni.

Un In grădina de copii este primit cu vorbe dulci și mângăeri de conducătoare. Dânsa îl așează alături de alți copii, înfățișându-l ca pe un nou camarad de jocuri, recomandându-l îngrijirii celorlalți elevi, ca pe cel mai nou venit.

Copilul e mișcat de această primire și de tot ceea ce vede. El nu-și poate da însă seamă, de cât numai mai târziu de impresiunea ce-i-a cauzat această nouă intrare în viața comună cu semenii săi.

Iată dar pe scurt scopul grădinei de copii.

O adevărată organizațiune a școlii de copii mici, conține comori prețioase în profitul lor.

Ea își desfășoară toată activitatea, pentru a aduce în stare pe aceste ființe umane, de a-și însuși tot ceea ce le este necesar, de a ieși din întunericul ce înconjoară încă memoria lor, le regulează facultățile minții.

În școală copilul devine cugetător, observator, imitator și în acelaș timp lucrător.

Cu instinctul său natural de imitare, copilul n'așteaptă de cât momentul oportun, să i să spună și arate mijloacele de cari să se servească, pentru a-și pune toate cugetările în acțiune.

El învață să producă în propriul său profit, precum și în profitul semenilor săi.

Școala îi furnizează tot necesarul, pentru a-i ușura întreprinderea.

Povestirea istorioarelor morale, cari pot da planul lecțiilor unei săptămâni întregi, procură copiilor mijloacele și modul cum să se producă sub inteligenta conducere și supraveghere a conducătoare, fiecare după gradul inteligenței de care dispune.

Școala de copii mici nu instruește ci numai educă. Ea vrea să armeze și să fortifice pe copii pentru lupta ce va începe după vârsta de 7 ani.

Jucându-se, copilul nu observă că este pus la oare-cari ordine. Toate acestea lui i să par naturale, căci tot ceea ce face el, vede că fac și ceilalți, precum și conducătoarea.

Facultățile copilului se dezvoltă fără ca să fie forțat. I să spună și să facă a înțelege, că el este apt să facă totul.

Diferite lecțiuni și diferite maniere cum să predau și arată în școlile de copii mici, permit și dezvoltă toate facultățile copilului, ușurându-i în acelaș timp dobândirea cunoștințelor.

Morala, a face bine, a observa, a reflecta, a inventa și a prinde gust de lucru, toate sunt dezvoltate în copil în această școală.

Prin urmare, o școală bună de copii mici în bune condițiuni, în adevăr este o casă mare de bine-facere pentru o generațiune întreagă.

Maria Iscu

Conducătoare — Cluj.

Muncă și solidaritate.

Nici unui muritor din lume nu-i este dată posibilitatea a aduce servicii atât de reale și folositoare omenirii, ca și învățătorului conștiință și harnic. Menirea lui este luminarea minții, formarea caracterelor, alungarea celui mai groaznic întunec de pe sufletul copilului, a omenirii întregi. Prin munca aceasta învățătorul devine răspânditorul culturii și a științei, iar sub știință să înțeleagă: energie și muncă. Ori ce adevăr științific se află în stadiul mort, până în momentul când este aplicat, și partea aceasta cade întru toate asupra învățătorului. Când învățătorul e înzestrat cu cunoștințele necesari și convins de rostul important ce-l are, apoi însuflețit în munca multilaterală care-l încunjoară, ușor îi va fi a convinge pe ori cine că „adevărate știință nu e aceea unde se știe mult, dar unde se fac multe“.

Principiul acesta e la ordinea zilei și datorința noastră a tuturor este să-l ținem pururea

la suprafață. Adecă că: **azi, oamenii nu trebuie să fie judecați și apreciați numai după știință, dar mai ales după munca ce săvârșesc, după activitatea lor folositoare ori dăuătoare ce produc.**

Chemarea sublimă a învățătorului, munca grea și istovitoare ce săvârșește, spre bucuria noastră, este azi nu numai recunoscută — ca altă dată în saloanele a căror intrări erau zăvorite dinaintea noastră — dar și spusă în lumea lată și lungă, cu fiecare ocaziune. Să nu ne mulțumim însă numai cu atât, căci roata vremii să poate întoarce. Pentru ca acest adevăr să fie rostit cu seriozitatea și sfințenia cuvenită, suntem datori să ne strângem rândurile, să dovedim între noi o **solidaritate** desăvârșită.

Când este vorba de câștigarea și susținerea drepturilor ce ne compet, să nu uităm că suntem judecați și apreciați după modul cum ne prezentăm ca unitate solidară.

Situația materială îmbunătățită a corpului profesoral și învățătoresc — boierească cum spun unii cu ironie — ne-a adus și pretimi binevoitori cari ne judecă după merite, dar durere ne-a și îndușmănit cu mulți rău voitori, și ce este mai trist chiar și dintre funcționari, frați de muncă a căror soarte noi nu le-o invidiem. Cu ocaziunea colectei pentru „Fondul Gh. Lazăr un“ mare domn spunea chiar: „cum? învățătorii cu lefuri așa de mari să colecteze!?... mai bine plătesc pentru alt scop îndoit, dar pentru băieții de învățători nici un ban“ și cu nu gest inteligent remite lista.

Replici de natura aceasta pe noi nu ne spărie și nu ne fac să dăm îndărăpt de pe calea muncii și devotamentului, din contră ne oțelesc în convingerea trîmfului „prin noi înșine“, ne țin vie în memorie, puterea, care zace în **solidaritate**.

*

Acum când intrăm în anul dela Hristos 1922 cred a fi echoul tuturor colegilor, când afirm că prin **munca** însuflețită pe toate terenele unde suntem chemați a-o desvolta, **înfăptuim știința**, iar prin o **solidaritate perfectă**, ne câștigăm drepturile pe cari le merităm, și pretindem a ni se da locul cuvenit în societate, aceasta în proporție cu serviciile ce le facem.

Bistrița, 1922.

Gavril Bochiș.

Oficiale.

Ordin Circular.

Nr. 21—1922.

Presidiul „Asociației“
cătră

Presidiile tuturor Secțiilor județene.

Am spus în nenumărate rânduri și iarăși ne vedem siliți a începe să spunem din nou, că „Asociația“ noastră numai atunci își are rostul unui organism viu, dacă în fiecare moment lucră și e în stare a lucra pentru promovarea intereselor școalei învățământului și a învățătorului. Pentru așa ceva *conducerea* acestei Asociații trebuie să aibă la dispoziție totdeauna *mijloacele* necesare pentru a putea lucra. Intre aceste mijloace un loc de căpetenie îl ocupă mijlocul material.

Astăzi doar mai mult ca oricând, fără acest mijloc nu ne putem mișca. Avem în fața noastră probleme foarte mari, dela rezolvirea urgentă a căror depinde pentru multă vreme, că în ce grad se va face întărirea și ridicarea acestei tagme. Lupta ce trebuie să o ducem pentru statificarea școlilor confesionale și redarea anilor luați dela școala normală pretinde umblări împreunate cu spese.

Durere, în prezent ne vedem necesități să spunem pe calea aceasta aceea, despre ce până acum n'am voit să știe lumea. Anume: Asociația noastră nu are nici un ban, ci numai datorii. Aceasta e cea mai jalnică stare, căci e criteriul cel mai evident a interesului celui mai slab și conștiinței celei mai decăzute ce o au membrii învățători față de organizația lor. Până când, câțiva își cheltuiesc toată energia lor, muncind ziua și nopțile ca să ducă carul înainte, *mile* de învățători, — în interesul bine priceput a căror se face toată sforțarea, — își uită cu totul de datorința sfântă, ce o au față de organizația, ce-i oblađuiește, apără și veghează neconținut la căpătâiul sorții și a viitorului lor și astfel nu și îndeplinesc nici cea mai elementară datorință, de a contribui cu obolul lor de **doi Lei** anual la sprijinirea ei (Asociației). Faptul acesta invoalvă în sine o stare de decadență a tagmei noastre, ce te pune pe grije.

Din toate părțile ni-se strigă, să se facă această, să se facă aceea, să se exopereze lucrul acesta sau celalalt, dar la biroul Asociației nici până azi n'a sosit jertfa de doi lei de membru — nu numai de pe anul trecut, dar de pe toți trei anii de când dăinuiește. Excepții nu fac decât 1—2 Secții.

În fața acestei stări de lucruri presidiul Asociației stă disperat. În repetite rânduri prin repetite circulare au fost invitați membrii și presidiile secțiilor să-i facă în privința aceasta datoria. Însă nu s'a făcut nimic. Și iată-ne în cele din urmă că acest presidiu (al Asociației) profund mâhnit se vede silit să spună lucruri, după cum vedeți.

Ori ce ordine, ori ce circulare emanează dela acest birou nu se execută în cel mai bun caz sunt executate din partea cilor 2—3 Secții, par'că nu s'ar avea în vedere binele obștei în care e de aproape interesat unul fiecare din noi. Par'că ar fi vorba de o bunăvoință, marimozitate față de nu știu cine, ci nu de soarta noastră proprie, care așa va fi după cum ni-o știm croi și ne vom arăta vrednici.

Trei ani de zile au mers lucrurile în acest hal. Acum a sosit vremea, să le dăm pe față ca să știe toată lumea dăscălescă și toți cei ce se interesează de noi. Presidiul Asociației nu poate purta răspunderea pentru păcatele și nesuccesele provenite din neinteresul ce-l mai cras ce-l dovedesc față de organizația lor unele presidii ale secțiilor și membrii din afară.

Dacă și numai doi trei învățători dintr'o secție județeană își fac datorința, birourile respective a secțiilor sunt datoare a comunica centrului executarea fie pozitivă, fie negativă a ordinelor și circularelor, ce se dau de aici.

În Nrul 16 al Revistei noastre am publicat „Regulamentul de lucrare a Secției lor“. Oare articolului 8, 9, 10 și 16 din acest Regulament făcutu-s'a destul în oare careva secție? Nicăerj!

Dacă vrem să fim ceva și să însămnăm ceva, de azi înainte aceste lucruri nu se mai pot tolera. De aceea în cosecință ordonăm:

1. Executarea tuturor punctelor de un interes general și *permanent*, ce au apărut în oare careve din circularele edate cătră secții în anul trecut (1921) și cari circulare la rândul lor au fost comunicate prin Revista „Invățătorul“.

2. Executarea întocmai a tuturor punctelor prevăzute în Regulamentul de lucrare a Secțiilor. (v. Nr. 16 Rev. „Inv.“ Oficiale).

3. Cassarii Secțiilor să trimită pe adresa Cassarului Asociației cotizațiile de 2 Lei încasate dela membrii pe anul 1921, precum și restanțele de pe anii 1920 și 1919.

4. Biroul fiecărei Secții să înainteze de urgență biroului Asociației Tablou de învățătorii din județ (de stat, fie români, unguri etc. și de inv. confesionali români), indicând tot în acel tablou pe prezidentul, v. prezidentul, secretarul, cassarul, membrul din comitetul central al secției și pe delegații aleși pentru consiliul general al Asociației. Tabloul va cuprinde: a) Numele și pronumele, b) locul unde funcționează, c) posta ultimă, d) anii de serviciu, e) caracterul școalei, f) înscrișu-s'a că membru la F. Gh. Lazar ori ba, g) observațiuni.

5. Deși în Nr. 16 al Rev. „Inv.“ prin circulara Nr. 117—1921 au fost invitate toate presidiile secțiilor, ca să trimită costul *analelor* Asociației distribuite în primăvara trecută, totuși încă nici o secție n'a trimis nimica. Din nou recercăm presidiile, ca să expedeze banii încasați pentru anafe.

Cluj, la 30 Ianuarie 1922.

Traian Șuter,
președinte.

Gavril Almășianu,
secr. gen. al Asociației.

CRONICA.

COLECTA „FONDULUI GHEORGHE LAZĂR. Rugăm cu insistință pe toți frații colegi, cărora li s'a expedit liste de colectă în beneficiul fondului „Gheorghe Lazăr”, să binevoiască a ne trimite fără întârziere aceste liste, căci datoria noastră este să satisfacem la timp și întru toate dispozițiilor ministeriale, de a da adică seamă în mod oficial, despre rezultatul colectei, în fața autorităților ia drept, iar de altă parte ne simțim obligați moralmente, a face o dare de seamă amănunțită în revista noastră, pentruca toți să fie orientați și puși în cunoștință, de cauză.

*

Conferințe populare. Corpul didactic din Bistrița, conform hotărârei dela începutul anului școlar și în conformitate cu circularele „Asociației învățătoarești” și a-le secretariatului Instrucției din Cluj au ținut până acum o serie de conferințe cari a fost bine cercetate și ascultate cu mult interes. Conferințele s'au ținut în cadrul „Reun. de cântări a plugarilor rom. „Reun. Sf. Maria a femeilor de țărani” și Reun. meseriașilor români din Bistrița. Conferințele sau ținut în duminicile din postul Crăciunului seria primă a fost încheată prin o frumoasă producțiune a elevilor dela școala primară urb de stat. La aceste conferințe au vorbit dl G. Bochiș despre „**Insemnătatea școlii; școala de eri și școala de azi.** D-l I. Tiniș despre: **Economia casnică.** D-l I. Costea despre: **Revoluția lui Horia Cloșca și Crișan.** D-na E. Pioraș despre: **Adevăratul port. național.** D-șoara A. Rebrean despre: **Rolul mamei în creștere.** D-l I. Pavel rev. școlar despre: **Socialism.** D-l M. Linul dir. despre: **Limba, legea și moșia strămoșască.** D-na E. Linul directoare despre: **Insemnătatea meseriilor.** D-l E. Pioraș prof. catehet despre **Atheism.** La aceste conferințe elevii din cl. II—IV au declamat, asemenea ucenicii școlii de meserii.

În Dumineca ultimă a postului sa încheat seria de conferințe prin o producțiune a școlărilor la care s'a cântat. „Imnul regal” și „La Turda” în 2 voci, asemenea colinde și troparul Crăciunului sub conducerea D-lui G. Bochiș, s'a jucat piesa „In ajunul Crăciunului”, s'a predat mai multe declamări și jocuri în frumoase costume naționale.

Rezultatul atât moral cât și material a fost pestie așteptare, urmând ca din venitul curat 25% să se verse în F. Gh. L. În carnaval colegii continuă prelegerile în comunele din jur, iar în postul Paștilor să reia firul pentru publicul din loc.

Iată cum în înțeleg învățătorii chemarea în zilele grele de consolidare a patriei!

*

Candidaturile Partidului național. Aflăm că numărul total al candidaturilor Partidului național fixate pentru Cameră și Senat este: 128. Din acest număr: **Advocați 70, Preoți 20, Ofițeri 9, Proprietari 6, Profesori 6, Direciori de banca 5, Medici 5, Publicisti 4, Ingineri 10, Invățători 1, Tărani — nici unul, Murcitori — nici unul.** Și să zice că acest partid este **partidul democrației naționale!**

*

Guvernul statifică școlile. La conferința învățătorimei ținută în Cluj în ziua de 5 Februarie a. c. se știe că s'a cerut statificare școlilor și egalizarea lefurilor învățătoarești. Delegația aleasă atunci pentru a interveni în acest scop pe lângă guvern și compusă din d-nii Traian Șuteu, Andrei Pora, Oct. Pop și Anton Domide, trimite din București următorul comunicat prin care veștește soluționarea dreptelor cereri ale învățătorilor în sensul cerut de ei.*

Comunicat oficial:

Delegația Conferinței Invățătorilor, emisă în ședința ținută la 5 Februarie a. c. la Cluj, în persoanele subsemnaților, aduce la cunoștința tuturor învățătorilor din Transilvania, Banat, Crișana, și Maramureș, că obținând-i audiența la d-l Ministru a Instrucției din București, *dr. Anghelescu*, a obținut următorul rezultat;

Toți învățătorii Confesionali români în număr de 1404, a căror statificare era deja hotărâtă, vor primi Decretule de numire în cel mai scurt timp, iar salariul lor de învățători de stat, va fi pus în curgere fără amânare. Telegrama oficială în acest sens, a fost expedită în ziua de astăzi, de către Ministerul Central din București, către Secretariatul de Instrucție din Cluj.

București, 8 Februarie 1922.

(ss) **Traian Șuteu,**
(ss) **Oct. Pop,**

(ss) **Andrei Pora,**
(ss) **Anton Domide.**

*

† **Iuliu Hârșan**, învățător în Chiberiul de Jos, a repausat în 10 Ianuarie 1922 fiind înmormântat în Sighișoara — după ce a servit școala românească timp de 38 ani. — Să-i fie, țărina ușoară!

*

Partidul național și școlile profesionale.

În întrunirea ținută la Brașov, d-l dr. Mihai Popovici, fost ministru, membru în comitetul executiv al Partidului național, a făcut următoarea declarațiune privitor la școlile profesionale.

„Partidul național român nu este împotriva școlilor profesionale. Avem toată recunoștința față de Bisericele noastre care au susținut aceste școli. Lor le mulțumim astăzi existența unei pături de intelectuali de seamă. Din școlile profesionale, din liceele dela Brașov, Brad, Năsăud și Blaj au răsărit cei mai străluciți fruntași ai poporului român din Ardeal.

N'avem, deci, nici un motiv să fim împotriva școlilor profesionale — dar nu suntem nici împotriva școlilor de Stat. Cine nu vrea să aibă școli profesionale, să le dea Statului, fiindcă nu putem impune cetățenilor să le îngrijească cu sila, dar protestăm, de asemenea împotriva statificării prin silă a școlilor profesionale.

Înțelegem să lăsăm confesiunilor libertate completă, să-și facă educația și să aibă conducerea pe care o vor. Tot astfel pentru Sași și Unguri.

Mai mult, Partidul național înțelege să ega- leze, la școlile profesionale, salariile profesori- lor și învățătorilor cu salariile plătite de Stat.

Statul are datoria de a ajuta aceste școli, deoarece educațiunea morală are aici un rol de căpetenie (cărui fapt datorim noi, astăzi, conștiința superioară a cetățenilor noștri) — bine înțeles sub condițiunea unui control al Statului, fără însă să se atingă de drepturile fundamen- tale ale acestor școli.

Sprijinul școlilor profesionale este un punct cardinal al programului nostru, fiindcă noi credem că prin ajutorul ce-l dă Biserica putem crește generațiuni sănătoase la suflet ca și la minte, sustrăgând școala publică de sub influința unui politicianism vătămător. Noi nu mai comentăm. Aviz învățătorilor,

*

„Membru fondator al fondului Gh. La- zăr“, D-l *Alexandru Frâncu* prof. la școala me- dic (civilă) din Sibiu, s'a inseris ca membru

fondator al „Fondului Gheorghe Lazăr“. solvind suma de 1000 Lei. Cei mulți de acum încolo.

Aviz! În ultimii numeri ai revistei, am solicitat pe abonații revistei noastre să-și achite restanțele de abonament, dar fără rezultatul dorit. Astfel din cauza greutăți- lor cari le întâmpinăm cu edarea revistei suntem necesității ca N-rul viitor al revistei să-l expedăm numai aceluia, cari ș'au făcut datorița față cu revista. Incassarea restan- țelor o vom preda unui avocat, din locali- tate. Avizul acesta e făcut fără a dori su- părare orecuiva, ci numai pentru încunju- jarea speselor superflue și a mizeriilor îm- preunate cu acest soi de încassare. Ca să se știe.

Administrația.

*

Banca Învățătorilor. În numărul de față publicăm Prospectul de emisie la noul așeză- mânt care este „Banca Învățătorilor“. Din acest Prospect se poate vedea, cum, pentru a ajunge mai în grabă la realizarea mandatului primit dela Congresul din vara trecută, de a pune adecă bază unei bănci, am transformat o mică bancă din comuna Mărgău județul Cojocna, în „*Banca Învățătorilor*“, dat fiind că o nouă fondare reclama sforțări prea mai și întâmpină grutăți, pe cari în situația noastră, nu le puteam învinge.

Comitetul nostru a meditat și s'a frământat de o jumătate de an și a ajuns la hotărîrea, că numai clădind pe ceva existent — firește cu adaptările și schimbările necesare — putem realiza gândul nostru, de-a avea cât mai curând un institut economic.

Rugăm pe frații colegi să cetească cu aten- țione acest Prospect și să ne dea tot ajutorul, iscăbind un număr cât mai mare de acții perso- nale și îndemnând și pe prieteni și cunoscuți să facă la fel.

Informații în ori ce chestiune se pot primi dela *Secretarul Direcțiunii Dl Iacob Boieru*, ad- ministratorul „Casei Învățătorilor“ din Cluj, a cărui venire între noi, a fost dictată, chiar de nevoea realizării acestui nou așezământ, fiind D-Sa cunoscător a acestor chestiuni.

Mai notăm, că Prospecte și Coale de sub- scriere, se trimit chiar în zilele acestea tuturor Revizoratelor școlare, spre a se distribui printre frații colegi. Câteva exemplare, rămân la fiecare Revizorat, așa că colegii cari eventual nu ar putea primi la școala lor un exemplar, vor putea iscăli acții la colegul din vecini sau la Revizorat. Sumele ce se varsă ca rata l-a plus câte 15 Lei ca spese de emisie de o acție, se pot preda — contra chitanță interimală — celor cari colectează iscăliturile. Aceștia apoi, odată cu retrimiteria Prospectelor și Coalelor de subscriere, vor trimite cu poșta și sumele încassate, când vor primi apoi dela Bancă, Titluri provizori pentru fiecare

acționar separat. Acești Titluri, se vor putea ridica de la locul unde s'a făcut iscălirea acțiilor și vărsarea sumelor — contra chitanțelor interimale.

Mulțămită publică. Direcțiunea școlii primare urbane de stat din Zlatna, prin aceasta aduce cele mai călduroase mulțumiri binefăcătorilor mai jos notați, cari cu ocaziunea colindei de la Crăciun condusă de harnicul învățător Cornel Hagea au contribuit cu obolul lor în favorul căminului școlar după cum urmează:

Iuliu V. Albin 50, Romul Murgulescu 50, Dna Septimia Schiau 30, Ludovic Giurca 25, Nicolae Bârzan 14, Ioan Codru 40, Dna Vilma Paul 20, Titu Domsia 30, Petru Petringenar dir. 25, Ioan Cristea 20, Dna Beșa 30, Chirila Dumitrescu 30, Carol Lengyel 30, Nicolae David 50, George Popescu 20, Iacob Domșa 20, Augustin Nașcu 20, Romul Nașcu 20, Dr. Rece 20, Ioan Urzică 20, George Pluta 20, Ioan Pluta 25, Iuliu Nașcu 20, Emanoil Scrobote 50, Traian Baicu 25, Aurel Fărcășian 20, Nicodim Popescu 30, Ioan Cismașiu 30, Francisc Magyari 10, Nicolae Vasilie 40, Basil Popescu 20, Mihail Moldovan 10, Benoni Ianc 10, Ștefan Studofu 20, Seriu Schiau 5, Petringenar 5, Berți Gongolea 15, Alexandru Fărcășan 20, Ștefan Ianc 10, Simion Opincar 10, Plander 40, N. N. 5, Ludovic Băcilă 20, Dănilă Roșu 40, Parteniu Duca 20, Marinuța Tomotas 20, Ioan Treger 20, Eugen Popescu 25, Aurel Domșa 5 Lei toți locuitorii în Zlatna.

Tot asemenea îi aducem mulțămită Direcțiunei școlii normale din Zlatina pentru darul de 720 Lei, precum și dlui Andreiu Pora dir. casei învăț. pentru darul de 70 Lei.

Total 1974 Lei.

Zlatna la 18 Ianuarie 1922.

Petru Petringenar
dir. școlar.

Frângurele.

— N. Iorga. —

Mai frumoasă decât bătrâneja care culege pentru sine e aceia care samănă pentru alții.

*

Moralitatea publică nu se predică de pe tribune, ea se pregătește în familie.

*

Nu osândi cearta până nu știi de ce e vorba în luptă.

*

Din robia de ieri păstrează simțul pentru dreptatea care suferă.

*

Avețile cele mai mari sunt cele cu cari ai mângâiat mai multe dureri.

Cărți și Reviste.

A apărut în editura de arte grafice „Ardealul” Cluj

„LEGENDE ISTORICE” de pe pământul României de Victor Lazăr, cuprinde 43 legende din Istoria Românilor, dând deosebită atențiune legendelor istorice din Ardeal, puțin cunoscute până astăzi. Opera aceasta destinată să fie manual auxiliar în clasele inferioare ale școlii normale, este cea mai potrivită lectură pentru copii de 9—15 ani. Legendele acestui volum, fără să peardă farmecul poveștilor originale sunt însoțite și de explicațiile necesare istorice și sunt aranjate în ordinea cronologică a eroilor din legende. Legendele cari privesc începutul neamului nostru sunt un fel de cântece de leagăn legate de pământul țării noastre. Părinții abia vor putea da o mai folositoare și mai plăcută lectură fiilor lor.

S'a tipărit la „Ardealul” Institut de arte grafice în Cluj. — Prețul 7 Lei + porto.

Cens.: A. Pora.

**Tipografia, Papetăria și
Institut de liniatură**

**BERNAT
CLUJ**

Str. COGĂLNICEANU Nr. 7.

TELEFON Nr. 4—87 și 9 75.

„Banca Învățătorilor“ Societate Anonimă Cluj.

Prospect de Emisie

1. În baza hotărârii adunării generale extraordinare din 18 Decembrie 1921, „Zorile“ institut de credit și economii societate pe acții în Mărgău, s'a transformat în „Banca Învățătorilor“ societate anonimă cu sediul în Cluj.

2. Scopul general al „Băncii Învățătorilor“ este, dezvoltarea spiritului de solidaritate economică și profesională, între învățători.

În special societatea va căuta:

a) Să desvoalte între învățători și alți cetățeni spiritul de economie și să le procure credite solide, prin secția bancară, care se poate ocupa cu tot felul de afaceri în conformitate cu §§-ii 258 și 259 din legea de comerț în vigoare;

b) Să achiziționeze o tipografie proprie în Cluj, care să ușureze editarea revistei „Învățătorul“, a manualelor scrise de învățători, a tipăriturilor necesare școalelor, precum și editarea unei bune gazete populare;

c) Să înființeze și susțină o librărie și papetărie centrală în Cluj — cu sucursale în capitalele de județe — prin care să se aprovizioneze toate școalele cu cărțile și rechizitele necesare;

d) Să organizeze ajutorarea reciprocă a învățătorilor și acționarilor, pentru cazurile de moarte sau boală îndelungată;

e) Să achiziționeze și aranjeze paviloane în câteva localități balneare și climaterice pentru învățătorii și acționarii suferinzi;

f) Să ajute instituțiile întreținute de Asociația învățătorilor transilvăneni, bănățeni și unghereni și cele întreținute de „Fondul Gheorghe Lazăr“ în special Casele Învățătorilor din Cluj, Arad, Satu-Mare și Timișoara, etc.

Spre ușurarea contactului învățătorilor cu societatea, se vor înființa sucursale și expozituri în toate capitalele de județe și centrele mai importante.

3. Pentru realizarea scopurilor de mai sus, actualul capital social de Lei 15.000 se ridică la suma de Lei 5.000.000, realizabilă prin mai multe emisiuni.

4. Ca primă emisiune să stătorește suma de Lei 1.000.000 (Un milion) repartizat pe 4000 (patru mii) bucăți acții, fiecare în valoare de Lei 250 (Douăsutecincizeci) nominal, cari se oferă spre subscriere cu precădere învățătorilor.

Acțiunile vechi emise de „Zorile“ fiecare în valoare, nominală de Lei 25, se vor cumula tot câte 10 bucăți în câte o acție nouă de Lei 250.

5. Fondurile de rezervă și mobilierul (amortizat deja și ne trecut în Bilanț ca Active) fiind proprietatea acționarilor fostei societăți „Zorile“ se lichidează, dându-se fiecărui acționar partea sa proporțională — câte 28 Lei de acție — în numerar sau acții nouă:

Fondul de penzii în suma de 504 Lei 60 bani fiind proprietatea foștilor funcționari, se lichidează între dâșii.

6. Pentru aranjarea drepturilor vechilor acționari se fixează ca termen ultim ziua de 10 Martie 1922, până când nearanjându-și situația se consideră ca repășiți dintre acționari iar competențele lor se vor conta ca depunere la „Banca Învățătorilor“, dispunând de ele oricând.

Pentru noii acționari se fixează ca ultim termen de subscriere ziua de 15 Aprilie 1922.

7. Subscrierea noilor acțiuni, se face pe coala anexată acestui „Prospect“ și odată cu subscrierea, se va vărsa la cassa „Băncii Învățătorilor“ societate anonimă Cluj, Piața Ștefan cel Mare Nr. 21. de fiecare acțiune câte 25 Lei ca 10% din valoarea ei, și câte 15 Lei ca spese de emisie de o acție.

8. Ratele următoare se vor vărsa între 20—30 a fiecărei luni ce urmează după încheierea subscrierii, tot câte 25 Lei de fiecare acțiune până la împlinirea sumei de Lei 250.

Acționarii au însă dreptul a vărsa odată mai multe rate sau chiar toate.

9. Ratele vărsate se vor quita prin Titluri provizori, iar acțiunile definitive se vor elibera numai după vărsarea tuturor ratelor.

După sumele nevărsate la termen se vor socoti și încasa 8% interese de întârziere.

Acționarul întârziat cu plata ratelor, care nici după 2 (două) provocări făcute prin publicarea numelui și a numărului acției sale în revista „Învățătorul“, iar o a 3-a (a treia) provocare făcută prin scrisoare recomandată la adresa sa — nu va vărsa rata (ele) restante în timp de 30 zile, își pierde dreptul de acționar, iar sumele vărsate de el, trec la Fondul de Rezervă al societății. În locul acțiilor sale, Direcțiunea va emite și plasa noi acțiuni.

10. Acționarii noi, prin faptul subscrierii și vărsării primelor 10% din capitalul de acți subscris, devin beneficiarii tuturor drepturilor ce compet — conform Statutelor — acționarilor vechi.

11. Societatea se conduce provizor de o Direcțiune compusă deocamdată din 11 membrii și Comitetul de supraveghiere compus din 5 membrii. Proxima adunare generală ordinară, ce se va ține a în al III-lea pătrar al a. 1922, deodată cu Congresul general al învățătorilor din Transilvania, va alege un Consiliu de administrație din 22 membrii, socotind câte unul de județ, propus de grupul acționarilor din județul respectiv, pe lângă Direcțiune și Comitetul de supraveghere.

12. Direcțiunea are dreptul a selecționa ori reduce subscrierile ce se oferă, precum și a fixa suma emisiei în plus sau în minus dela un milion Lei.

I. DIRECȚIUNEA:

PREZIDENT:

Andrei Pora

Directorul adm. al „Casei Invățătorilor“ — Cluj.

VICEPREZIDENȚI:

Traian Șuteu

inv. director Sâmbăta de jos
Președintele Asociației generale a învățătorilor
din Transilvania.

Petru Bura

subrevizor școlar, Cluj.

SECRETAR:

Iacob Boieriu

administratorul „Casei Invățătorilor“ Cluj.

Dumitru Hancu director școlar — Cluj.

Gheorghe Stelea director școlar — Cluj.

Dr. Gheorghe Vilt rev. școl, al județului
Cojocna — Cluj.

Anton Domide profesor — Cluj.

Ioan Mango revizor școlar — Zălau.

Gheorghe B. Boieriu directorul Școlii
Medii — Ocnele-Mureșului.

Mihail Hurducaciu

profesor — Cluj.

II. COMITETUL DE SUPRAVEGHERE:

Gavrii Almășian învățător — Cluj. Secretarul general al Asociației generale a învățătorilor din Transilvania.

Ioachim Pop învățător — Feneșul-săsesc.

Patrichie Rămneanțu inv. Timișoara.

Enea Ramonțian profesor — Cluj.

Ilarie Beian subrevizor școlar — Satu-Mare.

La tipografia „Balogh și Gál“ a apărut „Indice pentru elevii școalelor primare“ cu limba de predare română. Aceste indice sunt construite conform ordinelor și sunt necesare pentru fiecare elev ca părinții să fie informați despre progresul lor.

Prețul unui exemplar 2 Lei. — In table tari 3 Lei. La comanda școalelor dăm rabat de 10%.

Se pot comanda dela:

Tipografia „Balogh și Gál“
Careii-Mari (jud. Satu-Mare).

REVISTA „INVĂȚĂTORUL“ CLUJ